

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Žáci s amúzií a práce s nimi ve výuce na strunný hudební nástroj.

Diplomová práce

Studijní program: M7503 – Učitelství pro základní školy
Studijní obor: 7503T047 – Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Autor práce: **Markéta Novotná**
Vedoucí práce: MgA. Zuzana Bubeníčková

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Markéta Novotná**
Osobní číslo: **P11000559**
Studijní program: **M7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obor: **Učitelství pro 1. stupeň základní školy**
Název tématu: **Žáci s amúzií a práce s nimi ve výuce na strunný hudební nástroj.**
Zadávací katedra: **Katedra primárního vzdělávání**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl: Cílem diplomové práce je pozorování dětí s amuzikálními poruchami, jejich rozvoj v kytarovém kroužku a hledání možností hudebního rozvoje ve zpěvu, rytmu a samotné hře na nástroj. V souvislosti s tím zařadit ukázky cvičení a pomůcek.

Požadavky:

Nastudovat adekvátní literaturu.

Pravidelně konzultovat s vedoucím diplomové práce

Vypracovat resumé z pozorování úrovně muzikálnosti v konkrétním kolektivu v rámci pedagogické praxe.

Metody:

Pozorování

Reflexe

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

SEDLÁK, F. Psychologie hudebních schopností a dovedností: učebnice pro studenty pedagogických fakult. 1. vyd. Praha: Supraphon, 1989, 258 s. Učebnice pro vysoké školy. ISBN 80-705-8073-9.

LÝSEK, F. Život s dětským zpěvem: učebnice pro studenty pedagogických fakult. 2. upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, 196 s. Učebnice pro vysoké školy. ISBN 80-244-0859-7.

SEDLÁK, F. Hudební výchova v profilu žáka základní školy. 1. vyd. Praha 1985, 130 s. ISBN 60-020-85.

SEDLÁK, F. Hudební vývoj dítěte. 1. vyd. Praha, 1974, 200 s. ISBN 02-289-74.

VÁŇOVÁ, H. Hudební tvořivost žáků mladšího školního věku. Praha: Supraphon, 1989 a Pěvecká tvořivost na ZŠ. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984, ISBN 80-7058-149-2.

FRANĚK, M.: HUDEBNÍ PSYCHOLOGIE. Praha, 2006, 238 s., ISBN 80-246-0965-7.

Vedoucí diplomové práce:

MgA. Zuzana Bubeníčková

Katedra primárního vzdělávání

Datum zadání diplomové práce:

11. prosince 2014

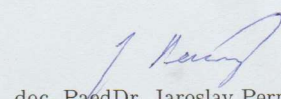
Termín odevzdání diplomové práce:

30. dubna 2016

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

doc. PaedDr. Jaroslav Perný, Ph.D.
vedoucí katedry

dne

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce MgA. Zuzaně Bubeníčkové za pomoc, připomínky a odborné rady, které mi poskytovala po celou dobu psaní této práce. Dále bych ráda poděkovala svému manželovi za trpělivost a ochotu kdykoli mi pomoci. Děkuji také paní učitelce Mgr. Lence Hladíkové, která mi pomohla v mnoha věcech v mém studiu, byla mi příkladem v praxi, naučila mě hodně věcem a poskytla mi příležitost vést kytarový kroužek. Moje poděkování bych také chtěla směřovat mojí rodině a zejména mamince, která mě po celou dobu mého studia podporovala.

Anotace

První část diplomové práce pojednává o současném stavu poznání dané problematiky, ze kterého vycházím při pozorování. Jejím obsahem je hudební psychologie, s jejíž pomocí činíme výběr praktických činností, díky nimž rozvíjíme naše hudební dovednosti.

Druhou a nedílnou součástí diplomové práce je vlastní pozorování a shrnutí, ke kterému jsem díky svému pozorování došla. Práce s dětmi v kytarovém kroužku, jejich pokroky a sebezdokonalování, které učinily po dobu učení.

Na konci práce uvádím příklady hudebně-rytmického povzbuzování dětí v mladším školním věku zaměřený na rozvoj rytmických dovedností žáků 1. stupně.

Klíčová slova

Amúzie, hudební zralost, hudebnost, hudební schopnosti a dovednosti, rytmické hry, praktická cvičení.

Annotation

The thesis uses the current psychology of music in order to make a selection of practical approaches that enable the teacher to develop the musical skills of pupils. The first part describes the current state of knowledge regarding the subject.

The second part contains the author's observations and conclusions derived from them. It deals with teaching a guitar course to first grade pupils. It describes their advancement and self improvement that were made over the span of the course. In the supplementary material there are provided examples of activities that encourage the musical and rhythmic development of first grade pupils.

Keywords

Amusia, musical maturity, musicality, musical skills and abilities, rhythmic games, practical exercises.

Obsah

Seznam obrázků.....	10
Seznam tabulek.....	12
Úvod.....	13
Teoretická část.....	15
1. Specifické poruchy učení.....	15
1.1. Amúzie.....	15
1.2. Příznaky amúzie.....	15
1.2.1. Příznaky senzorické amúzie:.....	16
1.2.2. Příznaky motorické amúzie:.....	16
2. Hudební nadání.....	16
3. Hudební schopnosti.....	17
3.1. Hudebně sluchové schopnosti.....	18
3.1.1. Klasifikace hudebních schopností.....	18
3.2. Rytmické cítění.....	19
3.2.1. Rytmus.....	19
3.3. Tonální cítění (smysl pro tonalitu).....	20
3.4. Harmonické cítění.....	20
3.5. Hudební myšlení.....	20
3.5.1. Hudebně tvořivé myšlení.....	21
3.6. Zjišťování hudebních schopností žáků.....	22
4. Hudební vývoj.....	22
4.1. Periodizace hudebního vývoje dítěte.....	23
4.1.1. Období předškolního věku.....	23
4.1.2. Období mladšího školního věku.....	23
4.1.3. Období středního školního věku.....	23
5. Motivace jako základní činitel hudebního vývoje.....	24
5.1. Primární motivace.....	24
6. Genetika a dědičné faktory.....	24
7. Příčiny zpoždování v hudebním vývoji dítěte.....	25

7.1.	Vliv rodiny	25
7.2.	Podíl na hudební rozvoj předškolních zařízení	26
8.	Hudební dovednosti	27
8.1.	Instrumentální činnosti.....	27
8.1.1.	Rytmický výcvik	27
8.1.2.	Rytmické hry	28
8.1.2.1.	Hra na tělo.....	28
8.1.2.2.	Hra na ozvěnu	28
8.1.3.	Psychologie cviku.....	28
8.1.3.1.	Pohyby při hře na hudební nástroj	29
8.1.3.2.	Hra na dětské hudební nástroje jako zdroj hudební aktivity.....	31
8.1.3.3.	Psychologie instrumentální hry	31
8.2.	Vokální činnosti	32
8.2.1.	Pěvecká výchova	32
8.2.2.	Intonace	32
9.	Výchova k hudební tvořivosti.....	32
	Praktická část	35
10.	Metody práce.....	35
11.	Výuka	35
12.	Pomůcky.....	68
13.	Ukázky rytmických cvičení.....	78
13.1.	Příklady rytmických her	80
14.	Ukázky hlasových cvičení.....	83
15.	Ukázky cvičení na zapamatování melodie.....	85
16.	Příklady cvičení na zopakování učiva.....	86
17.	Závěr	89
18.	Seznam použité literatury:.....	90

Seznam obrázků

Obrázek 1 Popis kytary	68
Obrázek 2 - názvy strun	69
Obrázek 3 - Rytmus: Příprava pravé ruky – KILO	69
Obrázek 4 - Příprava pravé ruky – PŮLKILO	69
Obrázek 5 - – Práce pravé ruky - 2/4 rytmus	70
Obrázek 6 - Práce pravé ruky - 3/4 rytmus	70
Obrázek 7 - Práce pravé ruky - 4/4 rytmus	71
Obrázek 8 - Práce pravé ruky - 4/4 rytmus jiná verze	71
Obrázek 9 - Očíslování prstů	72
Obrázek 10 - Klaviatura	72
Obrázek 11- ukázky akordů	73
Obrázek 12 - Ukázky přehazování akordů	75
Obrázek 13 - Záznamový arch na akordy pro žáky	76
Obrázek 14 - Přehled všech akordů	77
Obrázek 15 - ukázka ve 4/4 taktu	78
Obrázek 16 - Ukázka v 3/4 taktu	79
Obrázek 17 - Ukázka ve 2/4 taktu	79
Obrázek 18 - hra na tělo	80
Obrázek 19 - hra na ozvěnu	80
Obrázek 20 - hra na otázku a odpověď	81
Obrázek 21 - píseň	82
Obrázek 22 - ukázka hlasového cvičení 1	83
Obrázek 23 - ukázka hlasového cvičení 2	83
Obrázek 24 - ukázka hlasového cvičení 3	83
Obrázek 25 - ukázka hlasového cvičení 4	83
Obrázek 26 - ukázka hlasového cvičení 5	84
Obrázek 27 - ukázka hlasového cvičení 6	84
Obrázek 28 - ukázka hlasového cvičení 7	84
Obrázek 29 - ukázka cvičení na zapamatování melodie 1	85
Obrázek 30 - ukázka cvičení na zapamatování melodie 2	85

Obrázek 31 - ukázka cvičení na zapamatování melodie 3.....	85
Obrázek 32 - příklady cvičení na zopakování učiva 1.....	86
Obrázek 33 - příklady cvičení na zopakování učiva 2.....	86
Obrázek 34 - příklady cvičení na zopakování učiva 3.....	86
Obrázek 35 - příklady cvičení na zopakování učiva 4.....	87
Obrázek 36 - příklady cvičení na zopakování učiva 5.....	87
Obrázek 37 - příklady cvičení na zopakování učiva 6.....	87
Obrázek 38 - příklady cvičení na zopakování učiva 7.....	88
Obrázek 39 - příklady cvičení na zopakování učiva 8.....	88

Seznam tabulek

Tabulka 1 - žák A.....	36
Tabulka 2 - žák B1.....	38
Tabulka 3 - žák B2.....	40
Tabulka 4 - žák B3.....	42
Tabulka 5 - žák B4.....	44
Tabulka 6 - žák B5.....	46
Tabulka 7 -žák B6.....	47
Tabulka 8- žák C1.....	49
Tabulka 9 - žák D1.....	51
Tabulka 10 - žák D2.....	52
Tabulka 11 - žák D3.....	54
Tabulka 12- žák D4.....	56
Tabulka 13 - žák D5.....	58
Tabulka 14 – žák D6.....	60
Tabulka 15 - žák D7.....	61
Tabulka 16 - žák D8.....	63
Tabulka 17 - žák D9.....	65

Úvod

Díky svým rodičům jsem poznala, jaký je to pocit hrát na hudební nástroj. Od raného dětství jsem se stýkala s hudbou. Můj otec, hráč na tubu, nás vodil na své koncerty, dědeček hrával v rozhlasu na housle, moje starší sestra hrála na lesní roh a já jsem navršením svých sedmi let nastoupila do ZUŠ na violoncello. Postupem času jsem se stále více otevírala možnostem hudby a naučila jsem se, za pomoci mé sestry samouka, hrát na kytaru a později na kontrabas. Mým snem však bylo od malička hrát na klavír, což se mi alespoň částečně splnilo na vysoké škole. Hudbu jsem vždy brala jako odreagování a zpěvem jsme se s mými sestrami dokázaly zabavit dlouhé hodiny.

Dne 30. září 2014 jsem nastoupila jako vedoucí kytarového kroužku na ZŠ Ostašov v Liberci. Zde jsem vyučovala dvě skupinky dětí. Do první chodilo šest dětí ve věku od třetí do páté třídy a do druhé chodilo pět dětí ve stejném věku a dva žáci z druhého stupně. Protože je moje zaměření prvostupňové, nebudu se o nich ve své práci zmiňovat. O rok později žáci začátečníci postoupili do pokročilých a opět jsem se věnovala novým začátečníkům, což se opakovalo i letos.

Téma amúzie jsem si vybrala hned z několika důvodů. Tento pojem byl pro mě novým a chtěla jsem se o něm dozvědět více. Na svém kroužku jsem se setkala i s tím, že žáci neslyší rozdíl mezi různými tóny a neumějí čistě zaintonovat jednoduchou píseň. Až doposud jsem si myslela, že na kytaru zvládne hrát pouze člověk, který umí zpívat a má alespoň trochu hudbu „v krvi“.

Z počátku jsem se obávala a pochybovala jsem, zda naučím děti hrát, jestli zvládnou požadavky, které jsem si v kroužku stanovila a jestli budou schopni doprovodit hru na kytaru zpěvem. Poté mi došlo, že když mám v plánu vyučovat ty samé žáky několik let hře na strunný hudební nástroj, mohla by to být zajímavá zkušenost a dobrá příležitost využít získané poznatky k napsání diplomové práce.

Jak jsem za určitý čas zjistila, žáci se do kytarového kroužku přihlásili hlavně z důvodu, že se chtěli naučit hrát na prestižní a populární hudební nástroj. Kytara je velmi praktická. Dá se snadno přenést z místa na místo, nezabírá téměř žádné místo a dá se s ní dobře doprovodit zpěv. Dalším důvodem by mohlo být,

že si žák oblíbil nějakého populárního interpreta a ovládnutím hry na kytaru se mu snaží vyrovnat. Co mě ale překvapilo nejvíce bylo, že se žáci chtějí intenzivně rozvíjet v hudbě, ale ve škole je nebaví hudební výchova. Mnoho žáků by se chtělo hudebně rozvíjet, ale není jim to umožněno hned z několika důvodů. Ve třídě je taková nekázeň, že se vyučující nezabývá hudební výchovou, ale ztrácí čas trestáním žáků nejrůznějšími způsoby. Nebo učitel nestíhá látku v jiném předmětu a obětuje tak čas určený pro hudební výchovu. Když jsem se žáků ptala, co se tedy učí a co dělají v hudební výchově, tak mi odpověděli, že probírají hudební nástroje. K mému nemilému překvapení jsem tedy zjistila, že děti skoro vůbec nezpívají a nemají možnost se emocionálně projevit. Proto jsem se rozhodla, alespoň této hrstce dětí, které samy projevily zájem o hudební vzdělání, dopřát zajímavé činnosti, skvělou atmosféru, radost ze zdokonalování sebe samého a zdokonalení se v ovládnutí hudebního nástroje.

Když jsem se účastnila praxe, tak jsem velmi často slýchávala od učitelů názor, že žáci nemají talent, nemají smysl pro rytmus a melodii. Jak ale můžeme po dětech chtít, aby se jejich talent projevil, když ho s nimi dostatečně nerozvíjíme? Díky odborným knihám a díky vyučujícím na vysoké škole vím, že se dá pracovat i s dětmi, které nemají příliš talent a na konci se mohou dostavit pozoruhodné výsledky a výkony v odvětví hudby. Nebo se můžeme alespoň pokusit vytvořit v dětech kladný vztah k hudební výchově.

Pro mnoho žáků bývá tato porucha stresující a problémová. Proto bych chtěla různými zábavnými metodami, hrami a cvičeními zpříjemnit výuku a otevřít tak nové možnosti dětem, které jsou tomu otevřeny. Děti jsou v období mladšího školního věku velmi tvárné. Je to nejlepší čas k rozvíjení schopností a dovedností a dá se s nimi udělat velký kus práce.

Teoretická část

1. Specifické poruchy učení

1.1. Amúzie

„Amúzie patří mezi relativně časté specifické poruchy učení, nemá však tak neblahé společenské důsledky jako ostatní poruchy učení. Je poruchou hudební schopnosti, jde ovšem o jistý krajní úsek plynulého spektra hudebních vloh, na jehož opačném konci je absolutní hudební sluch.“¹

Může jít o poruchu v receptivní složce (neschopnost správně rozpoznat tóny a melodie, identifikovat jednotlivé hudební nástroje poslechem atd.) nebo ve složce expresivní (nesprávné hlasové vyjadřování tónů, melodií a písní, neobratnost, např. při prstokladu nebo v zacházení se smyčcem aj.), což se samozřejmě může kombinovat.

.Se sníženou úrovní schopnosti pro hudbu, je zpravidla snížen celkový zájem o ni nebo nemusí mít dotýčný vůbec žádnou schopnost se jakkoli hudebně projevat.

Amúzie znemožňuje žákovi intuitivně se orientovat v notové osnově a ovládnout grafický záznam je tak pro něj velmi těžké. Dále často není schopen správně koordinovat pohyby horních a dolních končetin. Propojení pohybového prvku a zrakového vjemu je jednou z obtížných dovedností potřebných při hře na hudební nástroj.

1.2. Příznaky amúzie

Sedlák (1990, s. 152) uvádí, že neurologické výzkumy potvrzují, že amúzie je způsobena dědičnými, vrozenými nebo v průběhu života získanými patologickými změnami, které se dostavují po onemocnění centrálně nervového systému, po zánětech mozku, po ochrnutí míchy, nebo po poškození vnitřního ucha: hlemýžďě,

---

¹ Metodický portál RVP: Metodický portál inspirace a zkušenosti učitelů 2011.

bazilární membrány a hlavně pak po poškození kortikální oblasti v levém spánkovém laloku. Příznaky amúzie se mohou dostavit i při opožděném zranění mozkových struktur nebo hlasového orgánu. Také však po poškození mozku úrazem.

1.2.1. Příznaky senzorické amúzie:

- Porucha, případně ztráta absolutního nebo relativního sluchu u osob, které jimi dříve disponovaly;
- nesprávná sluchová diferenciacce výšky jednotlivých tónů, výškových vztahů, melodií;
- ztráta smyslu pro tonalitu;
- neschopnost rozpoznat odchylky v nesprávné vokální nebo instrumentální reprodukci vlastní nebo cizí;
- poruchy smyslu pro metrum a rytmus, pro změny tempa v hudební skladbě;
- neschopnost vnímat a esteticky hodnotit hudební skladby;
- neschopnost číst notopis (hudební alexie).

1.2.2. Příznaky motorické amúzie:

- Intonačně nepřesná vokální reprodukce a nesprávná intonace známých i neznámých melodií;
- chybná reprodukce rytmu melodie na bicím nástroji;
- neschopnost vykonávat tělesné pohyby synchronizované s hudebním rytmem a tempem;
- neschopnost vyhledat a zahrát na klávesovém nebo dětském hudebním nástroji jednotlivé tóny nebo úryvky známých písní (hudební apraxie);
- neschopnost psát noty.

2. Hudební nadání

V žádné literatuře není uvedena definice hudebního nadání. V psychologii se nadání často ztotožňuje s vlohami a obojí se považuje za potencionálního činitele, jenž je jedinci dán dědičně, a nelze ho proto měřit. Sedlák (1989, s. 150) ho tedy

chápe jako souhrn několika schopností. Patří sem schopnost reprodukce, hudební vnímání a prožívání hudby. Dále také hudební zájmy, potřeby, napětí a sklony. Součástí každé osobnosti bývá alespoň v minimální míře hudebnost. Tu vlastní každý jedinec, i když pouze v primární míře v podobě potřeby hudbu vnímat. Nachází se i u lidí, kteří nemají hudební nadání. Její kvalita je určena vrozenými předpoklady, ale také hudebním rozvojem. Na ten by měl být kladen důraz v rámci hudební výchovy ve všeobecně vzdělávacím procesu. Když se objeví jedinec, který nemá rozvinutou přirozenou schopnost v oblasti hudby, je třeba zvýšené pedagogické úsilí.

3. Hudební schopnosti

Sedlák (1974, s. 49) uvádí, že *„hudební schopnosti nelze správně postihnout, analyzovat a vykreslit, chápeme-li je izolovaně, bez vztahu k ostatním duševním vlastnostem. Považujeme je za strukturní útvary a svérázné syntézy vlastností, které vytvářejí zájem a kontakty s hudbou a umožňují její vnímání.“*

Mohli bychom je formulovat jako specifické vlastnosti, které jedinci umožňují vnímat hudbu, prožívat kontakt s hudbou a aktivní hudební projev. Základem jsou hudební vlohy vrozené (biologické), které spadají do psychologicko-sociální kategorie. Jsou tedy získané v průběhu vývoje člověka. Protože se s nimi člověk nerodí, je třeba je neustále utvrzovat a rozvíjet. Není-li schopnost rozvíjena, hrozí zde riziko, že se vytratí. Předpokladem pro vznik hudebních schopností jsou hudební vlohy, díky nimž je jedinec schopen utvářet a rozvíjet hudební schopnosti. Je ovšem můžeme zkoumat díky činnostem, u kterých se projevují. Proto je zařazujeme do kategorie speciálních schopností.

Další nezbytnou součástí ve struktuře hudebnosti je hudební dovednost. Je to schopnost dlouhodobě konat hudební činnost. Ta se získává cvikem a učením specifickým způsobem. Doprovází ji určitý jev např.: hra na nástroj, zpěv, improvizace a hudebně doprovázený projev.

3.1. Hudebně sluchové schopnosti

Hudebně sluchové schopnosti mají vliv zejména na kvalitu zpěvu. Patří mezi ně citlivost pro hlasitost, výšku a barvu tónu. Díky nim hudba vejde do psychiky jedince. Sedlák (1989, s. 65) charakterizuje problematiku tak, že *„hudebně sluchové schopnosti spočívají ve strukturálních a funkčních soustavách sluchového analyzátoru a nazývají se proto často nepřesně též hudebním sluchem, umožňují nejen identifikovat akustické vlastnosti izolovaných tónů, ale také postihnout jejich vzájemné vztahy výškové, dynamické, barevné a časové. Tím vytvářejí předpoklady pro vznik komplexnějších schopností spojených již se strukturální výstavbou hudby, s jejími celostními útvary a formotvornými prvky (motivy, tématy, větami).“*

3.1.1. Klasifikace hudebních schopností

Při klasifikaci hudebních schopností musíme vycházet z rozboru hudební činnosti, k níž je příslušných schopností bezpodmínečně třeba.

Existuje velké množství literatury, které se zabývá touto problematikou. Většina psychologů zastává názor, že hudebních schopností je více a že fungují v navzájem propojených strukturách, které jsou spjaté s obecnými schopnostmi lidské psychiky. Pro účely hudebně psychologické praxe jmenuje Sedlák (1974 s. 53) klasifikaci hudebních schopností.:

- *„diferenciační schopnosti sluchového analyzátoru (vnímání hudební výšky, délky, síly, barvy), tedy ty činnosti, které se zahrnují pod funkci hudebního sluchu);*
- *schopnost hudební paměti (jako základní schopnost pro hudebně reprodukční činnosti);*
- *skupina motorických schopností, které umožňují realizovat tónové podněty nebo zvukovou představu hlasem nebo na nástroji;*
- *analyzační schopnosti pro vnímání a chápání hudby, spojené s oblastí myšlení a fantazie.“*

Naproti tomu Těplov (1965) Sedlák (1974 s. 54) stanovuje pouze tři základní hudební schopnosti, které tvoří jádro hudebnosti:

- *„tonální cítění jako schopnost emocionálně rozlišovat tonální vztahy v melodii;*
- *hudební představivost jako schopnost záměrně operovat s hudebně sluchovými představami;*
- *smysl pro hudební rytmus, který umožňuje aktivně prožívat hudbu, cítit emocionální výraz hudebního rytmu a přesně jej reprodukovat.“*

Je ovšem potřeba zdůraznit, že toto shrnutí hudebních schopností a jejich utřídění, nesmí vést k domněnce, že jsou schopnosti osamocené a že se nijak navzájem neovlivňují. Všechny se spojují a vzájemně ovlivňují. Působí na sebe v mnoha ohledech, a pokud se sníží kvalita některé z těchto schopností, nese to neblahé následky na ovlivnění ostatních schopností.

3.2. Rytmické cítění

Pojem označující se jako rytmické cítění nebo smysl pro rytmus je velmi složitý a doposud se nepodařilo ho uspokojivě propracovat. Tento samotný pojem se netýká jen hudebního rytmu, ale v širším kontextu i ostatních způsobů časového členění hudby: metra, pulsu, hybnosti, tempa a jeho změn. Tyto prostředky spolu úzce souvisejí a mnohdy se i podmiňují.

3.2.1. Rytmus

Sedlák (1989, s. 97) uvádí, že je *„rytmus univerzální pojem, který označuje různé druhy pohybu, jenž organizuje v časové posloupnosti. Není jen výsadou hudby a ostatních druhů umění. Mluví se často o rytmické periodicitě dne a noci, ročního období, hodin, minut, vteřin. Velmi důrazné a pravidelné jsou biologické rytmy, jako jsou tlukot srdce, pulsace v tepnách, dýchání, zažívání, spánek, bdělost a chůze. Rytmus bývá velmi často nesprávně oddělován od jiných prvků hudby a pochopen dokonce jako vedlejšího k ostatním výrazovým prostředkům hudby. Proto je důležité zdůraznit, že rytmus je součástí melodie, vzniká s ní, a patří k ostatním částem hudební výstavby, kam patří i harmonie, polyfonie, aj.“*

3.3. Tonální citění (smysl pro tonalitu)

Sedlák (1989, s. 85, 86) pojednává o tom, že je „na západě pojetí tonálního citění definováno, podobně jako je tomu u ostatních hudebních schopností, v evropské hudbě a v ní především v 18. a 19. století, kdy byla hudební tvorba ovládána tonalitou a dominující funkční harmonií. I když se v závěru zmiňuje o existenci atonální hudby, z hlediska psychologického nemůže být pro naprostý nedostatek věrohodných výzkumů její problém odpovědně řešen, a zůstává tak nadále v rovině pouhých úvah.“ Rozvoj a výchova tohoto citění je ovlivněna vždy oblastí kultury, v níž se člověk nachází. V evropské dur – moll tonalitě tóny dělíme na hlavní a vedlejší stupně tóniny. Dalším znakem této tonality je přesně vytyčená nejmenší vzdálenost mezi tóny, a to jsou půltóny. S dalšími, ještě menšími intervaly se v naší kultuře setkáme jen v hudebních experimentech.

3.4. Harmonické citění

Harmonické citění je schopnost, která umožňuje rozpoznat vícehlas, harmonii, disonanci, konsonanci a akordy. Podmínkou pro správné určení je sluchová analýza, protože při sluchovém vnímání vytěsňujeme jednotlivé tóny. Bez ní by byl akord vnímán vcelku jako jeden zvukově zabarvený tón. V hudební praxi ovšem nevidíme akordy ojediněle, ale v hudebním útvaru je přiřazujeme k akordům předcházejícím a následujícím. Za podstatné složky, které tvoří harmonické citění, považujeme konsonanci a disonanci. Jsou závislé na sluchové analýze. Konsonance a disonance, jak charakterizuje Sedlák (1989, s. 91), jsou protikladné, současně se však podmiňující pojmy převzaté z latiny. Konsonance znamená soulad, souznění, libozvuk. Představuje útvar, jehož tóny mohou zaznívat současně, aniž by vyvolaly potřebu toto souznění nějak měnit. Naopak disonance jako její protiklad znamená nesoulad.

3.5. Hudební myšlení

Sedlák (1990, s. 165) uvádí, že „hudební myšlení považujeme za složitě podmíněný proces v psychice jedince, umožňující umělecké poznávání, prožívání i tvorbu. Svou funkcí přesahuje představivost, proniká do hudebních struktur

hlouběji, umožňuje poznat vztahy mezi hudebně tvárnými prostředky i jejich smysl.“

Hudební myšlení umožňuje uvědomovat si organizovanost hudebních struktur pomocí svých základních operací, tj. analýzy a syntézy. Tyto dvě složky se však neuskutečňují postupně jako ve vědeckém myšlení, ale současně, a neustále do sebe pronikají. Tyto procesy umožňují, že dochází k myšlenkové restrukturalizaci výstavbových prvků a jejich vzájemných vztahů i prostředků humanitního výrazu (opakování, gradace, kontrastů). Tímto způsobem se zprostředkovává i pochopení hudebního sdílení. Díky operativní paměti, hudebnímu myšlení i operativní paměti, představivosti, imaginacím a fantaziím je umožněno scelování hudebně nadstavbových prvků. *„Pochopení hudebního významu se podle Zicha neuskutečňuje jen hudebními asociacemi, ale pomocí tzv. významových představ jako komplexu představ čistě hudebních.“* Sedlák (1989, str. 167)

3.5.1. Hudebně tvořivé myšlení

Jedná se o nejvyšší tvořivou formu poznávacích procesů. Váňová (1989, s. 85, 86) je považuje za *„soubor operací, pohybujících se v dimenzích reality a imaginace. Myšlení jako takové se zde spojuje s fantazií v tvoření něčeho nového.“*

Sloučení myšlení a fantazie v jednu tvůrčí sílu je podmíněno skutečností, že každá tvořivá činnost vyžaduje účast fantazie a rozumu.“

Dítě v raném věku tvoří spontánně. Narůstá jeho hudební zkušenost a postupující vývoj logického myšlení podporuje nenásilnou a hravou formou rozvoj hudebně tvořivých pokusů, s kterými se postupně seznamuje a respektuje zákonitosti, jež jsou k tomu dány. V hudební tvořivosti se občas hranice mezi fantazií a myšlením zdánlivě sbíhají a to vede k mylným názorům, že je fantazie pouhá nepodstatná okolnost hudebního myšlení. Dialektický vztah ji však dovoluje pochopit jako autonomní psychickou aktivitu, která má některé rysy společné s myšlením.

Váňová (1989, s. 90) vysvětluje, že *„jestliže hovoříme o hudebně tvořivém myšlení, myslíme tím vždy dialektickou jednotu hudebního myšlení a fantazie,*

v níž jsou racionální prvky kritériem správnosti a vhodnosti spontánně se rojících hudebně fantazijních představ.“

3.6. Zjišťování hudebních schopností žáků

K úspěšnému a dobrému učení hudební výchovy musí učitel navázat na žákovy hudební schopnosti. Sedlák (1989, s. 69) zmiňuje, že zkoumání těchto schopností patří k nejtěžším a zároveň nevyhnutelným hudebně výchovným úkolům. Existenci hudebních schopností žáka prozrazuje:

1. zájem o hudbu a hudební činnost
2. vztah mezi cvikem a výkonem (hudebně schopní žáci reagují rychleji a přesněji)
3. spontánní hudební projev
4. překonávání překážek, láska k hudbě, nadšení pro hudební činnost

Tyto ukazatele jsou na sobě závislé. Metoda, která se jeví nejvýznamnější, je přímé zkoumání vztahu mezi žakovým cvikem a získaným výsledkem. Hodnotícím faktorem bývá žakova reakce a jeho hudební výkon. U rozhodování u výběru náročnosti daného úkolu je rozhodující věk dětí a stupeň jeho dosavadní hudební výchovy. Jestliže se objeví vyšší úroveň schopností, automaticky se zvyšuje náročnost požadavků.

4. Hudební vývoj

Hudební vývoj by se dal chápat jako uvědomělý proces a zákonitý jev, který rozvíjí strukturální vlastnosti a nervový systém, jež je podmíněný aktivním vztahem jedince k hudbě. Není omezen jen pouhým rozvojem sluchového a motorického receptoru nebo speciální hudební schopností. Je spojen ostatními vlastnostmi člověka i s vývojovými změnami psychické činnosti v průběhu života. Další podmínkou hudebního vývoje je zrání nervových vláken. To urychluje učení a získávání zkušeností. Zrání vytváří v každém vývojovém období možnou příležitost pro vznik určitých hudebních schopností a operací. Vždy je současně potřeba správné působení prostředí a výchovy.

4.1. Periodizace hudebního vývoje dítěte

4.1.1. Období předškolního věku

Jedná se o období, které je vymezeno od narození do 6 let. Je ukončené vstupem dítěte do základní školy. Toto první období, trvající šest let, dělíme dále na:

- Období nemluvněte a období batolete - tj. od narození do ukončení 3. roku. Zde dochází k vtisknutí vnějších vlivů v psychice jedince a výrazně se uplatňuje působení hudby, které upevňuje citovou vazbu mezi matkou a dítětem.
  - Období návštěvy mateřské školy - jedná se o období od 4 do 6 let. Děti v tomto věku dokážou transponovat určitý hudební obsah, hudební náladu nebo charakter skladby v příslušný tělesný pohyb. Kapacita hudební paměti se neustále zvětšuje s poznáváním nových písní a skladeb a jejich opakováním. Formují se základní hudební představy i schopnost vybavit si melodii několikrát slyšenou.

4.1.2. Období mladšího školního věku

Tato etapa dítěte odpovídá období povinné školní docházky v prvních čtyřech ročnících základní školy. Jedná se o důležitý mezník v biopsychickém a sociálním vývoji. Sedlák (1989, s. 191) vysvětluje hudební výchovu jako podmiňující k urychlení hudebního rozvoje, ale také kladně působící i v psychice dětí. Úspěchu lze dosáhnout pouze tehdy, dosáhne-li dítě při vstupu do školy určité školní připravenosti, která má odpovídat požadavkům vyučování. Tato připravenost se projevuje tak, že je dítě schopné uskutečnit soubor hudebních činností požadovaných osnovami hudební výchovy.

4.1.3. Období středního školního věku

„Tento věk bývá často nazýván dospíváním, pubescencí. Jeho časové vymezení je jen přibližné, protože chlapci a dívky nedospívají rovnoměrně. V tomto věku se výrazně mění vztah jedince k hudbě, omezuje se do jisté míry vokální činnost, ale

s růstem emocionální sféry se prohlubuje senzitivnost k hudbě.“ Sedlák (1989, s. 195)

5. Motivace jako základní činitel hudebního vývoje

Sedlák (1974, s. 58) se zmiňuje, že „*utváření vztahů a postojů k hudbě a vznik motivace k hudebním činnostem jsou klíčovými otázkami současné hudební pedagogiky. Hudební pedagogika pak musí zkoumat, jak jsou navazovány první kontakty s hudbou, jak rozvinout účinnou motivaci v hudebně výchovném procesu. Motivace je tedy základním energizujícím, aktivačním a zároveň i směrovým činitelem, který vede k odstranění nerovnováhy, k uspokojení potřeby a ke splnění daného úkolu. Je determinantem hudební aktivity. Hudební aktivita označuje stav mobilizace a pohotovosti energetických zdrojů, umožňujících hudební činnost na určité úrovni. Teorie motivace uvádí základ motivace v pudech (psychoanalýza), motivaci směrového činitele, motivaci s posilování a zpětnovazebním zpevnováním. Považujeme jej za podnět k činnosti, impulsivní jiskru, vnitřní stav, který energizuje organismus, činí jej aktivním a současně vyvolanou aktivitu řídí a reguluje tak, aby bylo dosaženo anticipovaného cíle.*“

5.1. Primární motivace

Ještě před tím, než si jedinec začne v raném věku osvojovat řeč, vytváří se primární hudební motivace. Tento jev pramení z osobnostní dynamiky dítěte a je projevem tvořivých sil, vitálních potřeb a instinktů. Z výčtu všech estetických činností dozrává raná motivace jako jedna z prvních. Je spojena s hudebními projevy, které poskytují jedinci radost, bývá umocňována vrozenou výbavou a hudebním nadáním. Existují výzkumy, které tvrdí, že se tato motivace utváří u každého zdravého jedince.

6. Genetika a dědičné faktory

Sedlák (1974, s. 39) upozorňuje, že se všeobecně dědičností rozumí přenos anatomických a fyziologických zvláštností organismů z jedné generace na druhou. U potomků mohou znovu objevit vlastnosti, které měli jejich rodiče, prarodiče, nebo dokonce vzdálení předkové. V různých případech se nevyskytují přímo v linii rodinných příslušníků, ale projevují se nesouvisle po několika dalších

generacích. Jestliže je přenos některých vlastností uskutečněn, pak to budou spíše varianty vzniku patřičných pozorovatelných vlastností. Nazýváme je geny.

Dědičnost hudebních dispozic, jak uvádí Sedlák (1974, s. 40), „*je často nesprávně považována za neměnné fatum, určující jednoznačně a provždy hudební rozvoj a celkový vztah k hudbě. Podceňovány jsou vlivy prostředí a soustavné hudební výchovy. Dědičnost v oblasti anatomicko-fyziologické je všeobecně uznávána.*“ U psychických vlastností a oblastí není dědičnost samozřejmostí. Sedlák (1974, s. 42). Zjištění hudebního nadání u jedince není lehkým procesem. Nadání nelze samo o sobě měřit, projevuje se vždy teprve v nějaké hudební činnosti, v operaci a v úkolu, před nějž je jedinec postaven, tedy v dynamice určité rozvíjející se hudební schopnosti.

7. Příčiny zpoždování v hudebním vývoji dítěte

7.1. Vliv rodiny

Aby se dítě správně hudebně rozvíjelo, je důležité mít rodinu, která ho plně podporuje a vychovává k tvořivosti. První kontakt s hudbou utváří zpravidla právě rodina díky rodičům, kteří o dítě pečují. V poslední době rodina prochází významnými ekonomickými a sociálními změnami. Dnes je matka brána jako spoluživitelka rodiny, tím pádem není žena v domácnosti a musí tedy rozdělit svůj čas mezi zaměstnání a výchovu dětí. I přes to, že se poměry ve společnosti změnila a žena žije v určitém postavení, nezměnila se potřeba kontaktu mezi matkou a dítětem. Sedlák (1974, s. 77) uvádí, že dítě od matky přijímá první auditivní podněty poslechem tónů a melodie její řeči při uspávání. Matčina mluva, hlavně její zpěv rozvíjí dítě nejen emocionálně, ale i hudebně a to tím, že motivuje dítě k prvním vlastním pěveckým pokusům.

Jestliže se matka dostatečně nevěnuje po příchodu z práce svým dětem a pokud ji předškolní zařízení nedostatečně zastupují a dítě je dlouhodobě vystavováno nedostatku emočních kontaktů, může to podle Sedláka (1974, s. 78) vést k poruchám duševního zdraví. Pokud nejsou po delší dobu uspokojovány citové potřeby dítěte, projevují se u dítěte příznaky psychické deprivace. Hlavním

znakem psychické deprivace v raném období je citová chudoba, labilita a plochosť v citových projevech. Deprivační retardace, která se projevuje hlavně v emoční nezralosti a citové chudobě, oslabuje motivaci k pěveckým pokusům, které jsou nezbytné k hudebnímu vývoji.

Důležitou součástí hudební výchovy a hudebního vývoje dítěte je, jak už bylo řečeno, rodina. Její podnětné a přirozené prostředí, umožňující pěvecký a hudební projev bez jakýchkoli zábran, a emocionální pouto mezi matkou a dítětem nemůže nahradit žádné dětské sociální zařízení. Poruší-li se konstrukce rodinných vztahů mezi jednotlivými jedinci v domácnosti, je ohrožena primární hudební motivace, vznik hudebnosti i pokračování dalšího hudebně-výchovného působení.

7.2. Podíl na hudební rozvoj předškolních zařízení

V předškolním vzdělávání hraje velmi důležitou roli hudební výchova. Neslouží pouze k rozvoji hudebních schopností, ale především k všestrannému rozvoji dítěte. Měla by proto každý den zahrnovat nejenom zpěv, ale také hru na hudební nástroje a hudebně-pohybové aktivity. V těchto zařízeních by měli pracovat hudebně vzdělaní vyučující, kteří podnítlí v dětech potřebu si zazpívat. Podle Sedláka (1974, s. 82) by si děti měly v mateřských školách osvojit základní pěvecké návyky, naučit se hudbu soustředěně poslouchat, získávat o ni zájem a pohybem vyjádřit obsah zpívané nebo poslouchané skladby. "

Když děti vyjdou z mateřské školy, měly by mít elementární hudební návyky a měly by přicházet rozezpívané. Tyto děti by měly doma zpívat rodičům a dokonce je učit písním, které se v zařízení naučily. Zpěv pomáhá vnést do života v mateřských školách radost a optimismus. Rytmičké cítění se má rozvíjet přímo při zpěvu a při rytmických pohybech a hrách s hudbou. Hudební percepce, která má rozvíjet citový vztah dítěte k hudbě, má být zajišťována přirozeným a procítěným zpěvem učitelky, který je vlastně i náhradou matčina zpěvu. Učitelka by měla také interpretovat drobné skladbičky na klavír. Z mateřských škol často přicházejí do první třídy nerozezpívané a hudebně zanedbané děti. Učitel základní školy je pak postaven před skutečnost, že musí u mnohých dětí

vyrovnávat opožděný vývoj i kvalitu hudebnosti, aby tak vytvořil základní předpoklady pro další soustavnou hudebně výchovnou práci.

8. Hudební dovednosti

Podle Sedláka (1989, s. 203) se hudební dovednosti často ztotožňují se cvikem, cvičením, s hudebními činnostmi a dokonce i se senzomotorickým učením. Často se považují jen za dílčí motorický úkon na hudební nástroj. Jedná se například o výměnu poloh na smyčcových nástrojích nebo při realizaci zvoleného prstokladu.

K vytvoření hudební činnosti jsou potřeba rychlé a plynulé úkony, koncentrace, pozornost a koordinovanost jednotlivých jednání, které jedinec rozvíjí díky hudebním dovednostem.

8.1. Instrumentální činnosti

8.1.1. Rytmický výcvik

Rytmus je hudební dovednost, na kterou by se měl vyučující zaměřit nejdříve. Je to součást života každého člověka ať už v podobě tepu srdce, pravidelné chůze, nebo tikotu hodin, střídání dne a noci, měsíců, apod. Další forma rytmu se naskytne mnoha jedincům již od útlého dětství v podobě říkadel nebo rytmického zpěvu. Velmi často se rytmus propojuje s řečí, poslechem hudby nebo tělesným pohybem.

Při poslechu hudby je u mnoha jedinců podnícena rytmická reakce. Ať už v podobě pohybu nohama nebo vytleskávání. Rytmika rozvíjí v dítěti aktivitu a naplňuje jeho potřebu tělesného pohybu. Dává mu možnost se samostatně projevit. Dále rozvíjí rozumové a hudební schopnosti dítěte, fantazii a jeho pohybové schopnosti. Díky hudebně pohybovým činnostem se zlepšují koordinované pohyby, držení těla a obratnost. Lze ale i odstranit nemotorné pomalé reakce, lenost, ba i neohrabanost. S rozvojem hudebně pohybové výchovy je důležité začít v předškolním věku, například pomocí říkadel, básniček a jednoduchých písní, protože je jednota pohybu a hudby zcela přirozená a neporušená. Hudební vývoj by měl obsahovat všechny složky, měly by se

objevit činnosti na rozvoj percepčních složek, řeči, zpěvu, rytmu a pohybu. Měl by se klást důraz na zdárný psychický vývoj dítěte a na rozvoj jeho psychomotorických vlastností.

8.1.2. Rytmické hry

Jedná se o velmi vhodnou aktivitu pro práci s dětmi na 1. stupni ale i starší žáky. Díky rytmičtým hrám se může zlepšit vztahy v kolektivu, žáci mohou libovolně improvizovat a plně se seberealizovat, a to vše za pomoci svého hudebního výkonu.

8.1.2.1. Hra na tělo

Díky této hře se jedinec zbavuje křečovitého držení těla, napětí, rozvíjí koordinaci těla a hudební cit. Cílem je, že žáci zjistí, jaké zvuky se dají vytvářet pomocí vlastního těla. Nejčastěji s dětmi pracujeme s tleskáním, dupáním, pleskáním a luskáním. Tempo se může zrychlovat nebo naopak zpomalovat a zvuk zesilovat nebo zeslabovat. V této hře jde o udržování pravidelného tempa, plynulé provedení a co nejpřesnější opakování učitelovy improvizace, která je v podobě krátkých rytmičtých útvarů nejčastěji ve 2/4 nebo 3/4 taktu.

8.1.2.2. Hra na ozvěnu

Touto hrou se rozvíjí zejména smysl pro rytmus, tonální cítění a hudební paměť. Dále vnímání vlastního těla, paměť a možnost neverbálního vyjadřování. Tato hra je podstatná v tom, že učitel předvede motiv, který žáci zopakují. Je důležitý nepřetržitý tok hudby, při kterém by se děti neměly zastavovat, a nemělo by se upozorňovat na chyby. Jestliže dojde k chybě, tak se celý cyklus opakuje.

8.1.3. Psychologie cviku

Cvik slouží k osvojování činnosti a zvyšování její kvality. Je to opakování určitého jednání, které se díky tomu zlepšuje a zdokonaluje. Výsledkem jsou zautomatizované úkony, díky nimž se dějí změny v psychomotorických strukturách a funkcích. Sedlák (1989, s. 210) uvádí, že „*v instrumentální hře se výcvik většinou chápe jako prostředek k získání potřebných motorických pohybů a techniky. Cvikem se sice musí vypracovávat potřebné hudební dovednosti, ale*

současně se musí vypracovávat i potřebné hudební dovednosti, ale současně by měl rozvíjet i psychické vlastnosti: citlivost k hudbě, klíčové hudební schopnosti a myšlenkové operace: identifikaci, diferenciaci, analýzu a syntézu. “ Tomu všemu se ale myslí uvědomělý cvik, nikoli mechanické, monotónní, bezmyšlenkovité opakování úkonů. Toho, aby si jedinec uvědomil význam cviku, se dosáhne tak, že se žák poučí o významu cviku a o způsobech, jak si ho co nejrychleji a nejefektivněji osvojit. Nejprve se musí složité rutiny rozložit na jednotlivé kroky. Ty se postupně trénují a porovnávají s učitelovým vzorem. Díky tomu se může jedinec ihned opravit nebo změnit postup cvičení. Sedlák (1989, s. 211) ve své knize rozebírá tři období, v nichž se žák učí cviku.

V 1. období učitel ukáže činnost sám a k tomu přidává ústní komentář, v němž konkrétně rozebírá daný problém. Žák pozorně sleduje názorné předvedení a sám se poté snaží napodobit úkon za své a učitelovy kontroly. Nejdůležitější je, aby žák pochopil podstatu daného problému a dokázal jej poté spojit s motorickou činností.

Ve 2. období již není třeba názorné předvedení. Žák sám reaguje vlastním jednáním na instrukce vyučujícího.

Ve 3. období není zapotřebí plná a stálá pozornost u vykonávání motorických činností. Rozvíjí se svalové pocity a zrychluje se tempo pohybů.

8.1.3.1. Pohyby při hře na hudební nástroj

Hra na hudební nástroj vyžaduje souhru určitých pohybů paží a prstů. Jedná se o pohyby řízené z motorického centra, pomocí nervových drah. Hra na nástroj je složitá a náročná činnost, která zpravidla vyžaduje činnost obou rukou. U velké většiny nástrojů je spojena s charakteristickými pohyby. Je to záležitost součinnosti pravé a levé mozkové hemisféry, které zajišťují přirozený a racionální pohyb rukou a prstů, a nakonec tvoření tónů podle zvukové představy na konkrétním hudebním nástroji.

Sedlák (1989, s. 213) dělí průběh instrumentálních pohybů na dvě části:

- „*pohyby volní, úmyslné, které podléhají plně našemu vědomí;*
- *pohyby bezděčné, instinktivní, které nepodléhají zcela naší vůli.*“

Usměrňování pohybů vzniká v procesu učení a je závislá na vrozených motorických předpokladech hudebníka. Jedná se o například o stupeň obratnosti, pohotovost prstů ve vyučování. Tyto pohyby se dělí na dvě složky:

- vnější – je dána polohou, tvarem a směrem ruky, odklonem od vertikální nebo horizontální roviny. Díky vizuálnímu vjemu se může kontrolovat, upravovat a měnit.
- vnitřní - je ovlivněna nervovou a svalovou strukturou, kterou nelze nijak kontrolovat ani pozorovat a rozebrat.

Díličí instrumentální pohyby se dle Sedláka (1989, s. 213) dají dělit nejlépe podle vnější složky:

- „*flexe: ohyb ruky nebo prstů;*
- *extenze: natažení ruky nebo prstů (opak flexe);*
- *abdukce: odtažení ruky od její podélné osy;*
- *addukce: přitažení ruky k její podélné ose (opak abdukce);*
- *supinace: pohyb předloktí, při němž se ruka otáčí ve vnějším směru v rozsahu 160 stupňů;*
- *pronace: vnitřní rotace ve stejném rozsahu 160 stupňů (opak supinace).*“

Při vytváření pohybů na hudební nástroj by se nemělo zapomínat, že je velmi důležité správně si osvojit a vypracovat pohyb kvůli dosažení potřebného zvukového znění. Velmi důležitým aspektem, kvůli kterému by se výsledné provedení nemuselo podařit, je celková zvuková představa. Pokud není vytvořena, tak se často stává, že jedinec předvádí hru na nástroj, čte noty, ale nezdokonaluje svůj vnitřní hudební intelekt.

8.1.3.2. Hra na dětské hudební nástroje jako zdroj hudební aktivity

Jak připomíná Sedlák (1974, s. 154) ve své publikaci *„dětské nástroje přinášejí podstatné obohacení hudebních činností, motivují zájem o hudební hru a vytvářejí daleko lepší předpoklady pro hudební vnímání než pouhý zpěv a poslech.“* Hra na hudební nástroj rozvíjí hudební vnímání a velmi pozitivně ovlivňuje pěveckou činnost. Jedná se o přirozenou činnost, která automaticky navazuje na dětské bouchání do různých předmětů, cinkání, houkání, výkřiky, jež jsou přirozeností pro věk do jednoho roku života dítěte. Díky dětským hudebním nástrojům se v dětech vytváří pozitivní vztah k hudbě a činnostem v ní.

Sedlák (1974, s. 157) se domnívá, že by ale nástrojová hra neměla nahradit hru na klasický hudební nástroj, jako jsou housle, klavír, apod. *„Základy počáteční hry vedou k poznávání orchestrálních barev a mohou motivovat i návštěvám koncertů. Vytvářejí návyky soustředěné pozornosti, přesnosti provedení, koordinace pohybů a instrumentální kázně. Uvolňují svalstvo a rozvíjení instrumentální vnímání a celkovou hudebnost dítěte. Mohou při vhodném využití také podnítit a obnovit instrumentální aktivitu v rodinách.“*

8.1.3.3. Psychologie instrumentální hry

Sedlák (1990, s. 235) tvrdí, že hrou na hudební nástroj se rozumí specifická hudební činnost, ve které jedinec díky znalosti notového záznamu a osvojení hudebních dovedností, utváří zvukovou podobu hudebních děl. Není nutností, aby byla podmíněna pouze součtem hudebních dovedností, především senzomotorických, ale jsou nutné i další složky např.: intelektové, citové, fantazijní, díky nimž je umožněn rozvoj komplexního psychického procesu. Pokud dojde k jeho naplnění, může se jedinec realizovat jako kreativní bytost, která chce dosáhnout jistého výsledku. Ovšem nejde jen o přesné imitování hudby nebo jen automatickou interpretaci notového záznamu. Jde hlavně o oživení realizace hudby, o zachycení citových prožitků a hlavně o celkový projev a přínos hudebníka v prezentaci hudebního díla. Při každém opakování interpretace dochází ke změně vnitřního rozpoložení jedince. Díky tomu dochází k rozvoji

hudebních schopností a bohatému psychickému životu s hudebními představami, které se nezískají žádnou jinou hudební činností, jako je zpěv nebo pouhý poslech hudby.

Sedlák (1990, s. 236) poukazuje na to, že „v širších souvislostech je instrumentální hra významným prostředkem seberealizace jedince. Umožňuje mu projevit hudební schopnosti, rozvíjet tvořivou aktivitu, pěstovat vůli a uspokojovat vlastní hudební potřeby.“

Instrumentální hra působí přitažlivě a vyzývá jedince k aktivní činnosti. Obohacuje hodiny hudební výchovy a je také velmi pozitivní na rozvoj mezilidských vztahů. Díky společnosti v souborech a orchestrech plně působí na kolektivní myšlení, dobrovolnou kázeň a sociální činnost.

8.2. Vokální činnosti

8.2.1. Pěvecká výchova

Hlavním cílem je zdokonalovat dětský hlas ve zpěvu a utvářet správné pěvecké dovednosti a zvyky. Postupně odbourávat nedokonalosti ve zpěvu ale i verbálním projevu. Výcvik by se měl objevovat v každém vyučování hudební výchovy.

8.2.2. Intonace

Hudební psychologové považují za jediný spolehlivý způsob pro rozvoj hudebnosti intonaci. Vokální intonace je přenesení z notového zápisu hudebního útvaru do zpěvné podoby bez předchozího zaznění melodie. Jedná se o reprodukci hudebních námětů a tónů. Cvičí se rozeznávání výšek, stoupavá nebo klesavá melodie a zpěv z not.

9. Výchova k hudební tvořivosti

Již v 18. století se zabývali Rousseau, Pestalozzi, aj. myšlenkou proložit celou výchovu tvořivostí. Velkou roli zde hraje prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá a výchova. Tvořivost není možné u nikoho vynutit příkazem ani rozkazem. Je třeba vytvářet vhodné prostředí a podmínky a to není vždy samozřejmostí. Sedlák

(1990, s. 289) uvádí, že je při výchově k hudební tvořivosti dodržovat následující hlediska:

- *„výchovu k dětské tvořivosti začlenit do dosavadní struktury všeobecné hudební výchovy jako její integrální součást a přispět tak k optimální úrovni hudebně-výchovného procesu;*
- *vycházet nejen z učiva, ale především z osobnosti dítěte a rozvíjet všechny její složky;*
- *navázat na dětskou spontaneitu, experimentovat s tóny, potřebu tvořivé aktivity, která je vlastní všem dětem; neopomíjet přitom dosavadní aktivity, která je vlastní všem dětem; neopomíjet přitom dosavadní pěvecké a instrumentální zkušenosti, které jsou nezbytnou přípravou pro etapu tvořivé povahy;*
- *vytvářet kreativní situace a realizovat s dětmi takové hudební úkony, které mají velký formativní vliv; operace s hudebními představami, podněty pro fantazii; imaginaci, rozvoj hudebního myšlení*
- *vychovávat k citlivosti k okolí, k naslouchání a k diferenciaci přírodních zvuků; rozvíjet rozlišovací a analytickou funkci hudebního sluchu systémem progresivních úkolů;*
- *při rozvoji motivace vycházet z vnitřního ustrojení, ze seberealizačních tendencí dětí a spojit učitelovy podněty s dětskou hravostí;*
- *pravidelně hodnotit tvořivé pokusy dětí a zajistit tak u nich zpětnovazební regulaci a procesy samoposilování; neodsuzovat dítě, když se mu hned nepodaří vytvořit hudební útvar odpovídající představě učitele;*
- *hodnotit i dílčí zdařilé úkony, což je nutné u dětí, které jsou nesmělé, sebekritické nebo hudebně nebo tvořivě málo rozvinuté;*
- *rozvíjet hudební a tvořivé schopnosti pomocí vokální intonace;*
- *nechat pracovat žáka samostatně.“*

Chce-li být učitel v tomto ohledu úspěšný, aby se mu podařilo uskutečnit všechna tato kritéria, nesmí být příliš přísný v požadavcích, měl by být tolerantní k výsledkům žáků a hlavně nesmí být příliš autoritativní. V této

chvíli je z něj pomocník, ke kterému žáci vzhlíží a jde mu především o úspěch žáků. Snaží se je podněcovat ke kreativním činnostem a podporovat v aktivitách.

K dosažení úspěchů je třeba velké trpělivosti, znalost metodiky, pedagogická tvořivost a především citlivost, která umožní nahlédnout do vnitřního světa dítěte a rozvíjet jeho možnosti.

Praktická část

10. Metody práce

Při zpracovávání praktické části jsem vycházela z tříletého pozorování ve výuce na strunný hudební nástroj v kytarovém kroužku, který se odehrává na ZŠ Ostašov. Objekty při pozorování byli žáci 1. stupně ZŠ Ostašov v rozmezí od 2. do 5. třídy.

Při šetření jsem použila metodu pozorování.

Cílem pozorování bylo zjistit, jakými hudebními schopnostmi disponují žáci v kytarovém kroužku. Vypozorovat, kteří žáci zaostávají a popřípadě jim umožnit pomocí různých metod zlepšení se v činnosti.

Předmětem pozorování bylo prostředí, kde se kytarový kroužek uskutečňuje, dění v hodině a reakce žáků na prováděné činnosti, jejich chování a zapojování se.

11. Výuka

Výuka kytarového kroužku probíhá od roku 2014 do současnosti. Vždy koncem září nastoupí dvě skupiny dětí ve věku mladšího školního věku a účastní se vyučování jednou týdně po dobu jedné hodiny do konce května.

Žák A - 2. třída

Žák byl od počátku velmi nadšené dítě plné očekávání a snahy. Prvních pár lekcí držel krok s ostatními, dokud nedošlo na výuku kytarového doprovodu. Jak jsem zjistila, dítě ještě nemá ve druhém ročníku rozvinutou jemnou motoriku natolik, aby stíhalo tempo s ostatními žáky a správně hrálo dané akordy a současně udrželo rytmus. Měl-li hrát pouze akordy, neměl žádný problém. Když ale došlo na spojení akordů tvořených levou rukou a hraní rytmu rukou pravou, začal se ztrácet. Hraní se mu nedařilo natolik, aby stíhal své spoluhráče a tudíž ho to po chvíli přestalo bavit. Jak jsem ale bohužel po čase zjistila, problém nebyl pouze v nedokonalé motorice chlapce, ale i v nedostačujícím tréninku doma s rodiči. Přes týden doma cvičil třeba jen

jednou, a když zjistil, že mu to nejde, tak to opět odložil. Myslím si, že kdyby měl po boku někoho, kdo by ho doma dostatečně motivoval a věděl, jak ho učit, tak by to nevzdal tak rychle.

Tabulka 1 - žák A

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	Činnost ho velmi baví, soustředí se. Bez opory nástroje zazpívá melodii falešně, ale je si toho vědom. Snaží se chybu opravit. S nástrojem udrží melodii o poznání lépe.	Činnost ho stále velmi baví, soustředí se. Bez opory nástroje zazpívá melodii trochu lépe, ale nezní to úplně čistě. Snaží se chybu opravit.
Výška tónů	Při zkoušení různých výšek tónů správně určí, který tón je vyšší a který je nižší.	Při zkoušení různých výšek tónů správně určí, který tón je vyšší a který je nižší.
Paměť melodie	Tento druh činnosti mu ze začátku nedělá problémy. Při jednoduché a krátké melodii ho aktivita baví, ale jakmile se ztíží obtížnost, přestane se soustředit a nebaví ho to. (Toto je ale zcela normální z hlediska jeho věku, takže nebyl těžšími melodiemi příliš zatěžován a cvičil pouze s jednoduchými motivy.)	Aktivita ho baví a se stoupající obtížností nadále nezvládá danou melodii.

Paměť rytmu	U této kategorie má vcelku problém. Příliš nerozeznává rozdíl mezi čtvrt'ovými a osminovými dobami. Pokud se ve cvičení objevují pouze stejné druhy dob, dokáže to s mírnými obtížemi zopakovat. Dokáže si zapamatovat maximálně dva takty.	Již se naučil rozdíly mezi délkami not a zvládne vytleskat jednoduchý rytmus. Zapamatuje si delší úsek.
Udržení rytmu (tleskání)	S jednoduchým rytmem si dokáže s mírnými obtížemi poradit. Při samotném držení rytmu zrychluje. Pokud ale netleská sám, dokáže se udržet podle spolužáka nebo učitele.	Stále při samostatné činnosti zrychluje, ale není to tak markantní jako ze začátku.
Udržení rytmu (kytara)	S hraním rytmu na kytaru bez zpěvu má velký problém. Je pro něj obtížné udržet nejjednodušší základní pohyb ruky, buď zrychluje, nebo zpomaluje. Při připojení zpěvu se ztrácí úplně a není schopen se v ničem orientovat.	S hraním rytmu na kytaru bez zpěvu má stále velký problém. Již vcelku zvládl nejjednodušší rytmus, ale s 2/4 a 4/4 rytmem má stále potíže. Při připojení zpěvu se ale orientuje a snaží se alespoň přehazovat akordy.
Správnost akordů	V této činnosti si vede skvěle. Na svůj věk dokáže uspokojivě zahrát požadovaný akord a správně umístit prsty na struny. Soutěž o nejrychleji a správně zahráný akord ho velmi baví.	Tato činnost je bezpochyby nejúspěšnější. Akordy ovládá správně, bezchybně a na jeho věk s přiměřeným tempem přehazování.

Rozeznání Dur – moll akordů	S pomůckou smutných a veselých akordů dokáže stanovit, zda je akord Dur nebo moll. Jestliže je ale akord zahrán samostatně a nemůže ho porovnat s jiným, objevují se drobné problémy v určení druhu akordu.	Stále je v této aktivitě úspěšný pouze s porovnáváním mezi dvěma akordy. Samotný akord neurčí – spíše ho hádá.
------------------------------------	---	--

Žák B 1 - 3. třída

Žákyně je velmi šikovná a talentovaná dívka. Velmi pěkně zpívá a řekla bych, že má dobrý hudební sluch. V útlém dětství byla narušena CNS a činí jí velké obtíže hra na kytaru, jak utváření akordů, tak hraní rytmu. Je velmi snaživá, doma hodně často trénuje, ale zdravotní komplikace jí nedovolují se dostatečně zdokonalit v hraní na tento strunný hudební nástroj.

Tabulka 2 - žák B1

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	Zpěv krásný a čistý, hlas nádherný. Dokáže bez problémů udržet melodii a se zpěvem spolu s nástrojem nemá sebemenší problém. Nemá žádné problémy se zpěvem před spolužáky, ba naopak. Vypadá, že se ráda prezentuje.	Ve zpěvu se stále zdokonaluje, protože navštěvuje pěvecký kroužek.
Výška tónů	Nemá problém určit výšku tónů. Bezchybně zvládá aktivity na toto téma.	Stále nemá problém určit výšku tónů. Bezchybně zvládá aktivity na toto téma.

Paměť melodie	Melodii udrží bez obtíží a dokáže si zapamatovat vcelku dlouhý úryvek.	Zvládne si zapamatovat delší úryvek melodie.
Paměť rytmu	Rytmus si dokáže zapamatovat. Zazpíván ho správně, ale nezvládne ho vytleskat nebo zahrát.	Stále jí činí problémy práce s rytmem, ale vyzorovala jsem jisté zlepšení. Již dokáže napodobit nejjednodušší rytmy a celkem drží správné tempo.
Udržení rytmu (tleskání)	Zde se začínají objevovat nedokonalosti. Má problém udržet v samostatném projevu rytmus, ale s ostatními ho udrží dobře.	V samostatném projevu je stále nejistá V kolektivu udrží rytmus s občasnou chybou.
Udržení rytmu (kytara)	Na strunném nástroji jsou velké nedostatky udržení rytmu. Ani základní rytmus není dodržen a velmi se řídí podle zpěvu. Nedokáže spojit souhru pravé a levé ruky.	Již propojí souhru mezi pravou a levou rukou, ovšem zvládá pouze nejjednodušší rytmus a neplete ho se zpíváním.
Správnost akordů	I přes velkou snahu nejsou vždy správně zahrány. Často si plete struny a posouvá ruku mezi pražci. Chybu přesto slyší, uvědomí si ji a dokáže se opravit.	Již si tak často neplete struny a pražce a dokáže skoro veškeré akordy zahrát správně. Stále se velmi snaží a nevzdává to.
Rozeznání Dur – moll akordů	Bezchybně rozezná rozdílné akordy.	Bezchybně rozezná rozdílné akordy.

Žák B 2 - 3. třída

Je to žák, který měl velké přání naučit se hrát na kytaru. Přišel plný očekávání a chtěl se všechno hned naučit. Činilo mu velké problémy vědomí, že musí pravidelně trénovat a že není samozřejmé, že bude umět hrát bez řádného tréninku.

Tabulka 3 - žák B2

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	V této oblasti má velké problémy. Nedokázal zaintonovat ani jeden tón správně. Je stydlivý a nerad zpívá před ostatními.	S velkou námahou již zaspívá požadovaný tón, ale není to vždy pravidlem. Stále mu to činí velké obtíže. Již se trochu osmělil a není tolik stydlivý.
Výška tónů	Při těchto aktivitách je velmi soustředěný a úspěšně pozná rozdíly jednotlivých tónů.	Stejně jako na začátku.
Paměť melodie	Nedokáže si zapamatovat melodii a ani ji udržet.	Stále si nedokáže zapamatovat melodii a ani ji zopakovat.
Paměť rytmu	Zapamatování si rytmu mu nečiní potíže. Správně vytleská jednoduché typy cvičení.	Zapamatování si rytmu mu nečiní potíže. Správně vytleská i složitější typy cvičení.
Udržení rytmu (tleskání)	Tato činnost ho velmi baví, protože dokáže udržet rytmus bez problémů. Nechce sám předcvičovat své motivy.	Tuto aktivitu vykonává pořád rád a stále ho velmi baví. Již se nestydí předcvičovat a vede si dobře.

Udržení rytmu (kytara)	Při jednoduchém rytmu, který mu jde, projevuje známky nadšení. Nemá problém udržet tempo na kytare. Ovšem při začátcích složitějších rytmů (3/4, 4/4) neprojevuje známky libosti, protože mu to nejde automaticky a musí doma více trénovat.	Již zvládá i 3/4 a 4/4 rytmus. Splete se pouze občas a dokáže se zorientovat a pokračovat. Je ale znát, že doma moc netrénuje, protože by mohl být mnohem dál.
Správnost akordů	S akordy nemá žádné potíže. I přes to, že doma příliš netrénuje, zvládá učivo dobře.	Toto učivo zvládá skvěle. Myslím, že akordy trénuje doma, protože se opravdu rychle zlepšuje. Před kamarády ovšem tvrdí, že nic nedělá. Asi se před nimi nechce shodit.
Rozeznání Dur – moll akordů	Při rozeznávání těchto akordů neuspěl. Neslyšel v nich skoro žádný rozdíl.	Stále má velké obtíže v rozeznání těchto druhů akordů. Ale při častém opakování jevil známky úspěchu.

Žák B 3 - 3. třída

Tento žák patří mezi snaživé a i přes nějaké nesnáze si dokáže poradit. V hodinách má tendence k vyrušování, když ho aktivita moc nebaví nebo trvá moc dlouho. Proto je kvůli němu potřeba často střídat činnosti.

Tabulka 4 - žák B3

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	Nedokáže zaintonovat jednoduchou melodii. Když je vyzván k zopakování tónu, tak ho nedokáže napodobit i přes velkou snahu.	Stále nedokáže zaintonovat jednoduchou melodii. Velmi se snaží, ale nedaří se mu. Dělá si z toho ale legraci, aby zakryl neúspěch.
Výška tónů	Tato akce mu nečiní téměř žádné problémy. Poznává všechny příklady, až na ty, které jsou velmi blízko u sebe (sekunda, tercie). Vyšší intervaly zvládá dobře.	Již se v akci zlepšil a rozeznává i tercie. Všechny ostatní příklady určí správně a aktivita ho velmi baví, když sám uvádí příklady. Používá ale pouze opravdu vysoké rozdíly, protože si je v nich hodně jistý.
Paměť melodie	Nezaintonuje žádný tón správně, ale přesto se snaží a alespoň zkouší zopakovat danou melodii. Pokouší se o stoupavou a klesavou melodii.	Stejný případ jako u rozsahu zpěvu. Neumí zaintonovat jednoduchou melodii.
Paměť rytmu	Nedokáže se moc dlouho soustředit na dané aktivity, tudíž v nich není moc úspěšný. Když sám udává jednoduchá cvičení, dokáže se soustředit o chvíli déle.	Trochu se snaží v této aktivitě, ale stále ho moc nebaví. Když má spolupracovat, tak mu aktivita vcelku jde.
Udržení rytmu (tleskání)	Při držení rytmu si vede dobře pouze tehdy, je-li tempo mírné. Jakmile se začne zrychlovat, ztrácí se a neudrží se s ostatními.	Stále mu vadí rychlé tempo. Při pomalém rytmu se drží a udělá kus práce.

Udržení rytmu (kytara)	Zde nemá problémy, ani u cvičení složitějších rytmů. Musí se ale držet pomalejší tempo.	Nemá problémy ani u cvičení složitějších rytmů. Je velmi snaživý a aktivity ho baví.
Správnost akordů	Akordy si pečlivě znamená a nečiní mu potíže zahrát jakýkoli druh, který měl k dispozici.	Akordy si pamatuje, a nepotřebuje k tomu záznamový arch. Hraje je s přesností a pečlivostí.
Rozeznání Dur – moll akordů	Když má k porovnání oba druhy akordů, správně rozezná jaký je jaký. Jestliže je hrán pouze jeden z nich, není jeho odpověď vždy správná.	Občas je schopen určit pouze jeden akord, ale spíš jsem měla pocit, že hádá. U porovnávání více akordů neměl problém s jejich určením.

Žák B4 - 3. třída

Toto dítě patří mezi žáky, kteří když se pro něco nadchnou, tak si jdou tvrdě za svým cílem. Za dobu, co jsem učila kroužek, jsem se nesetkala se zapálenějším dítětem. Žák má diagnostikováno ADHD. Je velmi nedočkavý a netrpělivý. Kdykoli se zeptal na nějakou otázku a já jsem mu na ni odpovídala, po malé chvilce mě přestal vnímat a začal se ptát, jakou další písničku se budeme učit. I přes velké obtíže na začátku, kdy nedokázal udržet jednoduchý rytmus, se přes prázdniny proměnil ve skvělého kytaristu (přiměřenému svému věku) díky neuvěřitelné pílí a snaze. Rodiče dokonce přemýšleli o tom, že by žáka z kroužku odhlásili. Naštěstí to neudělali a žák se stále více zdokonaluje.

Tabulka 5 - žák B4

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	Nedokáže udržet melodii a zpívá falešně s nástroji i bez nástrojů. Jeho rozsah není víc než tři tóny. Zpěv ho ale velmi baví a tak zpívá nahlas a se zápalem.	Zpěv se příliš nezlepšuje. Stále se pohybuje v rozmezí tří tónů a neslyší špatné provedení. Práce ho i přes to velmi baví a je do činností zapálený.
Výška tónů	Výšku tónů pozná bez sebemenších problémů. Nesmí ovšem jednat o půltóny, ale minimálně o sekundy.	Výšku tónů stále pozná bez problémů. Občas rozliší i menší intervaly.
Paměť melodie	Nedokáže zaintonovat ani jeden samostatný tón dle vzoru. Je-li určená přesná melodie určité písně, není v jeho silách ji správně zaintonovat.	Ani v tomto ohledu se příliš nezlepšuje. Nezaintonuje tón podle předlohy. Při pokusu opětovného přezpívání písně v provedení vyučujícího, a provedení chyby, rozpoznal rozdíl. Je tedy možné, že kdyby uměl lépe intonovat, dokázal by předvést lepší výkon.
Paměť rytmu	Dělá mu nemalé obtíže opakovat daný rytmus. Nepamatuje si jej a velmi spěchá.	Zde jsou vidět známky zlepšení. Dokáže zopakovat jednoduchý rytmus, ale stále spěchá a je netrpělivý.
Udržení rytmu (tleskání)	Zrychluje, občas se zadrhne a sám není schopen rytmus udržet. Při spolupráci s ostatními členy skupiny mu to také moc nejde.	Zrychluje, občas se zadrhne, ale již udrží rytmus. Při spolupráci s ostatními členy skupiny mu to jde lépe a velmi se soustředí a snaží.

Udržení rytmu (kytara)	I když zvládá správnost všech rytmů při samostatném střídání akordů, neustále mění tempo rytmu. Je zajímavé, že zpívá stále stejně rychle, ale tempo kytarového rytmu střídá.	Velká změna k lepšímu. Dokáže zahrát píseň sám a neztrácí se. Občas nepatrně zrychlí tempo, ale není to tak markantní, jako tomu bylo na začátku. Je vidět, že pravidelný trénink a zapálení do činnosti udělalo své.
Správnost akordů	Akordy mu občas sklouzávají do sousedních pražců, takže mu nezní správný souzvuk. Neslyší to, takže je schopen hrát celou píseň nedobře.	Akordy tvoří bezchybně a rychle.
Rozeznání Dur – moll akordů	V této aktivitě si nevede dobře. Nerozezná rozdíl ani mezi dvěma akordy.	Občas rozezná rozdíl mezi dvěma rozdílnými druhy akordů.

Žák B5 - 3. třída

Žák začal navštěvovat kroužek, protože se chtěl podobat svému otci, který hrál na kytaru. Ze začátku ho hraní bavilo, ale jakmile se začaly požadavky zvyšovat, přestal stíhat. Bylo to z důvodu nepravidelného cvičení. Sám se přiznal, že si raději zahraje hru na počítači, ale stále chodí do kroužku, protože se chce naučit hrát na kytaru. Byl šikovný ve zpěvu a rytmu, ale střídání akordů mu činilo velké problémy. Také bojoval s podobou akordů kvůli již zmiňovanému nedostatku cvičení.

Tabulka 6 - žák B5

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	Ve zpěvu bez nástroje si vede dobře. Dokáže zaintonovat melodii pouze s malými chybami. Zpívá-li s kytarou, jeho výkon je mnohem lepší. Občas se ale stydí a nechce zpívat.	Dokáže zpívat i bez opory nástroje bezchybně. Velmi se soustředí a již se tolik nestydí, protože si zvykl na členy kroužku.
Výška tónů	Nemá problém určit, který z tónů je vyšší a naopak.	Stále nemá problém určit, který z tónů je vyšší a naopak.
Paměť melodie	Velmi dobře se učí nové písničky. Ze začátku zpívá pouze s malými chybami.	Odvádí stále stejně dobré výkony.
Paměť rytmu	V rytmu nejeví známky chyb. Je si jistý svým výkonem a aktivity na toto téma ho baví.	Beze změny.
Udržení rytmu (tleskání)	Dokáže udržet rytmus a ve skupině se jeví jako vedoucí typ.	Stejná situace jako na začátku.
Udržení rytmu (kytara)	Stejně s hraním rytmu na kytaru nemá problém. Velmi rychle pochopí, co se po něm chce a po pár pokusech odvádí dobré výkony.	S hraním rytmu na kytaru nemá problém.
Správnost akordů	Kvůli nedostatečnému tréninku se mu nedaří hrát akordy, protože nezná jejich podobu. Musí nahlížet do archu a to ho zdržuje.	Po celou dobu trvání kroužku řádně netrénuje a to se odráží v jeho výkonech.

Rozeznání Dur – moll akordů	S rozeznáváním Dur a moll akordů nemá žádný problém.	S rozeznáváním Dur a moll akordů nemá problémy.
------------------------------------	--	---

Žák B6 - 3. třída

Velmi nadaný chlapec, kterého hra na nástroj pohltila. Ihned pochopil, co se od něj očekává a jeho výkony byly nadprůměrné. Při situacích, kdy bylo potřeba vysvětlit něco slabším žákům, neměl trpělivost a stále chtěl pokračovat ve výuce. Byl proto požádán o vysvětlení problému místo vyučujícího. Tím se zabavil a získal tak na důležitosti.

Tabulka 7 -žák B6

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	Zpívá čistě, bez chyb a nahlas. Dokáže udržet čistou melodii i bez použití nástroje.	Zpívá stále čistě, bez chyb a nahlas. Dokáže udržet čistou melodii i bez použití nástroje.
Výška tónů	Vždy správně rozezná rozdíly mezi tóny.	Vždy správně rozezná rozdíly.
Paměť melodie	Nové písně pro něj nejsou problémem. Dokáže zaintonovat skoro ihned vše, co mu je dáno.	Beze změny.
Paměť rytmu	Nejeví známky potíží.	Nejeví známky potíží.
Udržení rytmu (tleskání)	Tleská v daném rytmu a neplete se. Dokáže udržet správné tempo.	Tleská v daném rytmu a neplete se. Dokáže udržet správné tempo.

Udržení rytmu (kytara)	Má sklony vést skupinu, takže kvůli tomu občas malinko zrychluje tempo. Hraje nahlas, takže strhne celou skupinu.	Již drží rytmus skoro přesně a tím nemanipuluje skupinu.
Správnost akordů	Bez problému zahraje jakýkoli akord.	Bez problému zahraje jakýkoli akord. Občas se stalo, že byl napřed od ostatních a nový akord se doma naučil. Tomuto žákovi by prospěl individuální přístup. Tempo ve skupině ho dost brzdí.
Rozeznání Dur – moll akordů	Pozná rozdíly dvou akordů a dokonce souzvuky samotné.	Nečiní mu to žádné obtíže.

Žák C1 - 4. třída

Žák je velmi nadšeným hráčem na kytaru. Je snaživý a pilný. Občas působí zbrkle a tím pádem dělá větší chyby, než by musel. S aktivitami má trochu problém, protože chce hlavně hrát na nástroj, ale moc nerozumí tomu, že s tím aktivity souvisejí a rozvíjejí jeho schopnosti. Je velkým fanouškem hry na kytaru a neustále ho zajímají nové a nové věci a chtěl by nejradši všechno hned ovládat. Velmi se těší na to, až si s kamarády založí vlastní kapelu, a stále o tom hovoří.

Tabulka 8- žák C1

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	Zpívá falešně. Ke zpěvu mu stačí pár tónů a nijak ho to neovlivňuje při výkonu. Když je na něj při cvičení požadován tón, je schopen ho zazpívat, ale neuvědomuje si jeho správnost. Neslyší příliš rozdíl. Je-li to jen trochu možné, distancuje se od zpěvu a soustředí se pouze na hru. Občas vypadá, že pouze otevírá ústa.	Nevyozorovala jsem žádné zlepšení. Žák se velmi snaží, ale stále neslyší, co je špatně. Nadále se straní zpěvu, tzn. když nemusí, tak nezpívá.
Výška tónů	Nedokáže rozeznat správnost výšky tónů. V každém případě pouze hádá. Aktivita na rozeznávání výšky tónů ho ale baví a nevzdává se. Bere to jako legraci, aby byl zajímavý.	Občas uhodne daný rozdíl. Ale spíš se domnívám, že stále pouze hádá. Aktivita ho již nebaví, protože se mu v ní stále nedaří. Občas ji odmítne hrát.
Paměť melodie	Je to pro něj velký problém. Nedokáže se příliš soustředit a nezaintonuje správně žádný tón.	Stále stejné jako na začátku.
Paměť rytmu	Rytmus si pamatuje dobře. Nečiní mu téměř žádné potíže.	Žádné zlepšení ani zhoršení.
Udržení rytmu (tleskání)	Práce s rytmem je aktivita, která ho velmi baví. Je v ní aktivní a snaživý. Občas má tendence ke zrychlování, ale je-li na chybu upozorněn, napraví ji a pokračuje správně.	Při tleskání ve skupině se dokáže správně udržet. Stále nepatrně zrychluje. Když tleská ve dvojici, dokáže ji splést, pokud je spolužák ovlivnitelný.

Udržení rytmu (kytara)	Rytmus na kytaru se naučí vcelku rychle, ale má problém s jeho udržením. Chce to velké množství času na tréninky, aby se zautomatizovala souhra pravé a levé ruky. Má-li totiž přehazovat a zároveň hrát, činnost mu moc nejde. Je ale velmi snaživý a cílevědomý, takže tuto záležitost rychle napraví.	Velice se zlepšuje. Již mu nedává udržení rytmu takovou práci. Je vidět, že si doma dává velmi záležet v tréninku. Při nové písni mu trvá pouze chvíli, než se mu podaří chytit tempo s ostatními. Stále se mu plete 2/4 a 4/4 rytmus a tím se rozhodí v písni. Je zajímavé, že to vůbec nepostřehne a pokračuje dál v interpretaci.
Správnost akordů	S akordy nemá od začátku žádný problém. Dokáže si je ihned zapamatovat a přehazuje je správně a svižně.	Stále nemá problém s novými akordy a již naučené si pamatuje na výbornou.
Rozeznání Dur – moll akordů	V rozeznávání akordů je velmi nesmělý. Neslyší rozdíl, ani když se použije pomůcka – smutný a veselý akord. U této aktivity se straní a příliš se neprojevuje. Pouze pozoruje okolí a čeká, až aktivita skončí.	U aktivity nadále hádá druh akordu. Není si jistý odpovědí, a tudíž se dále neprojevuje.

Žák D1 - 5. ročník

Tato žákyně je velmi talentovaná a šikovná. Do kroužku začala chodit na popud kamarádů a na první pohled nejevila známky nadšení, které by bylo na místě. Je to škoda, protože si myslím, že by ve hře na nástroj vynikla a dokázala zlepšit své hudební schopnosti.

Tabulka 9 - žák D1

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	Nedokážu přesně určit kvalitu jejího zpěvu. Zpívá potichu, až se někdy zdá, že pouze otevírá ústa. I přes vyzvání v individuálním přístupu nechce zpívat.	Již získala důvěru a nestydí se. Zpěv je naprosto bezchybný, intonace je čistá s opěrou o nástroj i bez ní.
Výška tónů	Správně určí výšku tónů a je schopná rozeznat i nepatrné rozdíly.	Stále velmi vyniká.
Paměť melodie	Nechce intonovat, stydí se.	Podává vynikající výkon a je škoda, že nemá zájem o další zdokonalení se.
Paměť rytmu	Rytmus si pamatuje dobře. Nečiní jí žádné obtíže.	Stejně jako na začátku.
Udržení rytmu (tleskání)	Pro tuto aktivitu není příliš nadšená, ale plní ji dle požadavků. Udrží rytmus bez jakýchkoli problémů. Pokud se objeví chyba, napraví ji bez upozornění.	Beze změny.
Udržení rytmu (kytara)	S rytmem hraným na strunný hudební nástroj nemá potíže. Zahraje ho vcelku jakoukoli rychlostí a stále drží tempo.	Je si jistá ve svém výkonu a nemá problém s hraním.
Správnost akordů	Akordy by ovládla lépe, kdyby doma věnovala alespoň patrnou část cvičení. Často se stává, že neví, jak daný akord vypadá a musí se podívat do záznamového archu.	Doma příliš často netrénuje, takže si akordy stále nepamatuje. Příliš jí to ale nevadí.

Rozeznání Dur – moll akordů	Akordy rozezná bez problémů.	Stále stejné.
------------------------------------	------------------------------	---------------

Žák D2 - 5. třída

Žákyně je velmi snaživá dívka, kterou velmi baví hra na nástroj. Ovšem nedisponuje správnými schopnostmi, aby hru a zpěv ovládala.

Tabulka 10 - žák D2

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	Moc jí baví zpěv, ale její projev zní velmi falešně, ale za to nadšeně. Při aktivitě projevuje velkou radost, je velmi soustředěná, pozorná, ovšem neudrží melodii. Neslyší špatný projev. Myslí si, že zpívá správně a nebojí se prosadit.	Žádné zlepšení se nedostavilo. Žákyně nadále neudrží jednoduchou melodii a stále neslyší chybnou interpretaci.
Výška tónů	Aktivity ji baví. Ráda se s nimi setkává. Rozezná velké rozdíly výšek tónů. Ovšem tóny v intervalu tercie již neurčí dobře.	Je zde nepatrné zlepšení. Občas správně určí daný rozdíl, ale není to příliš často. Je možné, že hádá, ale nejsem si tím jistá. Vypadá dost sebevědomě.
Paměť melodie	Nezaintonuje jediný správný tón. Její rozsah je velmi omezený a nenapodobí žádný motiv.	Stále stejné jako na začátku.

Paměť rytmu	S rytmem má potíže pouze ve zrychlování daného tempa. Dokáže si zapamatovat motiv a reprezentovat ho.	Stále nedokáže udržet stejné tempo, dělá jí to velké potíže. Pokud je po ní vyžadováno stejné tempo, zapomene motiv a splete se.
Udržení rytmu (tleskání)	Práce s rytmem je aktivita, která jí velmi baví. Je velice snaživá a aktivní. Neustále zrychluje, ale neopraví se, protože si neuvědomí chybu.	Při tleskání ve skupině se dokáže udržet. Stále zrychluje, ale tempo skupiny jí ovlivní.
Udržení rytmu (kytara)	Rytmus na kytaru se naučí rychle, ale neudrží jeho tempo. I přes velkou snahu a neustálé cvičení neudrží správnou rychlost. Když hraje sama, neuvědomuje si chyby a pokračuje se špatným provedením. Velmi ovlivňuje slabší články skupiny. Když nehraje vyučující, píseň se rozpadá.	Nejsou zde známky zlepšení. Rytmus neustále mění a nevidím známky pokroku. Stále si neuvědomuje chybné provedení. Když hraje ve dvojici, natolik toho člověka ovlivní, že ten druhý nemůže pokračovat. Žákyně to však vůbec nezpozoruje a pokračuje ve hře.
Správnost akordů	Akordy přehazuje velmi správně a svižně. Dokáže si je ihned zapamatovat a předvést.	Stále nemá problém s novými akordy a již naučené si velmi dobře pamatuje.
Rozeznání Dur – moll akordů	Neslyší rozdíl mezi akordy, ani pokud akord zahraje sama a ví, že hraje Dur nebo moll. U této aktivity se příliš neprojevuje.	Aktivita jí nebaví a nevidí důvod, aby se jí účastnila.

Žák D3 - 5. ročník

Žáka hra na nástroj velmi baví. Je snaživý, cílevědomý a má mnoho předpokladů, aby z něj byl šikovný kytarista. Patří bohužel mezi lidi, kteří se musí velmi snažit, aby něčeho dosáhli. Ale protože ho hra tak velmi pohltila a je vskutku hojně podporován rodiči, činí obrovské pokroky a zlepšuje se. Velmi často tvrdí, že je rád, když navštěvuje tento kroužek, protože se dozvídá něco i z hudební nauky, s čímž se prý při hodině hudební výchovy ve škole příliš často neseťká.

Tabulka 11 - žák D3

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	Zpěv je uspokojivý. Při intonaci bez nástroje se objevují chyby, kterých si je vědom. Protože začíná žák mutovat, vyhovují mu nižší polohy, takže podle toho musejí být voleny tóniny písně. Dokáže správně zainotonovat předvedenou melodii, ale objevují se chyby. Rád si občas udělá legraci a předvádí se.	Jsou zde viditelné známky zlepšení. Velké množství chyb vymizelo a žák se zlepšuje. Již zainotonuje správně píseň, a i když se objeví chyba, slyší ji a snaží se jí opravit. Většinou je provedení úspěšné.
Výška tónů	Bezchybně uvádí rozdíly mezi tóny a činnost ho velmi baví. Velmi rád zkouší i vyučující a ostatní žáky.	Beze změny.
Paměť melodie	Dokáže zainotonovat jednoduché melodie s drobnými chybami. Nečiní mu přílišné obtíže napodobit daný motiv.	Chyby trochu vymizely, ale občas je udělá. Je velmi snaživý a aktivity ho baví.

Paměť rytmu	Občas si plete 3/4 s 4/4 rytmem. Chybu si neuvědomí. Má tendence k přihození doby ve 4/4 rytmu. Chybu neslyší.	Stále mu činí problém s přidáním doby v rytmu. Neslyší to a velmi se diví, jak to že mu nevychází zpěv s hraním.
Udržení rytmu (tleskání)	Práce s rytmem je aktivita, která ho velmi baví. Je aktivní, snaživý a bystrý. Pokud se splete, napraví chybu bez upozornění a motiv zopakuje správně.	Při tleskání ve skupině se dokáže správně udržet. Jeví se jako vůdce skupiny.
Udržení rytmu (kytara)	Rytmus na kytaru se naučí rychle. Musí ovšem vynakládat nemalé úsilí k dosažení správného provedení. Při pouhém hraní a přehazování akordů jeví známky problémů kvůli přidávání doby. Avšak při přidání zpěvu se začne písni ztrácet a má problém s udržením. Doma se velmi snaží dohnat problémy cvičením.	Chyba stále přetrvává a dělá nám velké problémy ji odstranit. Chlapec je velmi snaživý a věřím, že se nám to podaří.
Správnost akordů	S akordy nemá od začátku žádný problém. Dokáže si je ihned zapamatovat a přehazuje je podle požadavků.	Stále nemá problém s novými akordy a již naučené si pamatuje velmi dobře.
Rozeznání Dur – moll akordů	Bezchybně slyší rozdílné akordy a dokáže určit jejich druh. Dokonce pokud se zahraje pouze jeden akord, určí ho správně.	Beze změny.

Žák D4 - 5. ročník

Žačka patří k velmi nadaným jedincům. Je velká škoda, že od dětství nenavštěvuje například ZUŠ nebo jiné podobné zařízení, protože si myslím, že by dosáhla nemalých úspěchů. Je velmi snaživá, muzikální, šikovná a tvůrčí. Sama skládá písně, ale stydí se je prezentovat. Dosahuje skvělých výkonů.

Tabulka 12- žák D4

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	Zpěv je výborný. Při intonaci bez nástroje si vede skvěle a neobjevují se chyby. Protože se zpěvu nevěnuje od mala, nemá takový rozsah, takže jí některé písně činí potíže a nechce zpívat vysoké tóny. Není si v nich jistá, takže je nezpívá. Dokáže správně zaintonovat jakoukoli předvedenou melodii v určitém rozsahu.	Řekla bych, že se jí nepatrně zvětšil rozsah, získala sebevědomí a nebojí se projevit. Jsou-li tóny stále vyšší než a1, vynechá je a připojí se až při dalších nižších tónech.
Výška tónů	Činnost jí nedělá potíže. Správně určí jednotlivé tóny.	Beze změny.
Paměť melodie	Dokáže zaintonovat jednoduché melodie i složitější melodie. Nesmí však sahat do výšek, protože ty odmítá zpívat. Není rozezpívána. Nečiní jí žádné obtíže předvést daný motiv.	Melodii zaintonuje bezchybně. Je-li v přednesu udělaná chyba, všimne si a dokáže ji opravit.
Paměť rytmu	Bez problémů zahraje, co se po ní vyžaduje.	Hraje správně a nedá se nikým splést.

Udržení rytmu (tleskání)	Aktivita ji příliš nenadchla, ale nemá problémy s provedením. Radši se věnuje hře na nástroj.	Žádné změny.
Udržení rytmu (kytara)	Rytmus na kytaru se naučí rychle. Nečiní ji žádné problémy udržet rytmus i se slabším žákem. Je schopná připojit i zpěv.	Beze změny.
Správnost akordů	S akordy nemá od začátku žádný problém. Dokáže si je ihned zapamatovat a přehazuje je podle požadavků.	Stále nemá problém s novými akordy a již naučené si pamatuje velmi dobře.
Rozeznání Dur – moll akordů	Bezchybně slyší rozdílné akordy a dokáže určit jejich druh. Při zahrání jednoho akordu správně určí jeho druh.	Beze změny.

Žák D5 - 5. ročník

Žák je velmi snaživý a snadno nadchnutý ve věcech, které se mu daří. Je ale velmi líný a doma na nástroj vůbec netrénuje. Začátky pro něj byly zábavné, protože byly jednoduché. Ale jakmile se začaly požadavky zvedat, přestal stíhat své spoluhráče a kroužek ho již tolik nebavil. Nebyl ale ochoten začít doma trénovat, aby se zlepšil.

Tabulka 13 - žák D5

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	Velmi špatný zpívaný projev. Nedokáže zazpívat správně ani jeden tón, natož melodii. Uvědomuje si svůj nedostatek, ale dělá si z toho legraci a předvádí se. Zpívá ale velmi rád a baví ho to.	Jsou zde viditelné známky zlepšení. Dokáže zaintonovat jednotlivý tón podle předlohy. S melodií má neustále problémy. Je ale velmi snaživý a chce se zlepšovat i nadále.
Výška tónů	Bezchybně uvádí rozdíly mezi notami a činnost ho velmi baví. Interval ovšem nesmí být menší než tercie.	Beze změny.
Paměť melodie	Nezaintonuje žádnou melodii bez chyby. Je stydlivý a zpívá velmi potichu. Jakmile se mu ale píseň líbí, jde ostych stranou a naplno si ji užívá. Jeho výkon bohužel plete ostatní spoluhráče.	Známky nepatrného pokroku. Dokáže zaintonovat jednoduché písně, ale příliš se nesnaží. Za jiných podmínek by se zlepšil určitě výrazněji.
Paměť rytmu	V této aktivitě je velmi nesoustředěný. Plete se a občas vynechá a provokuje spolužáka.	Bohužel beze změny. Aktivitu ho nebaví. Chce se ztratit v davu a užívat si hraní písni, i když jsou špatně zahrané.
Udržení rytmu (tleskání)	Hry tohoto typu ho příliš nenadchly. Vůbec se nesoustředí a je neukázněný. Nedokáže udržet daný motiv a stále provokuje spolužáky. Na napomenutí zareaguje a snaží se, ale moc dlouho mu to nevydrží.	Snaží se víc, protože vidí, že se spolužáci pokoušejí o nějaké výsledky. Už je zdaleka tak neruší a snaží se neupoutávat pozornost.

Udržení rytmu (kytara)	Hraje-li sám, dokáže udržet tempo, ale pouze dva, maximálně tři takty. Začne se plést, chce se znovu chytit, ale příliš se mu to nedaří. Pokračuje tedy ve špatné interpretaci.	Jsou zde známky zlepšení. Vidí pokroky, takže lépe spolupracuje. Bohužel nedokáže dohrát píseň až do konce se správným provedením. Myslím si, že při troše snahy a času by to dokázal. Musel by ale být více motivován.
Správnost akordů	S akordy by neměl žádný problém, kdyby trénoval. Na každé lekci se musí dívat do záznamového archu, protože si nedokáže vzpomenout na správnost. Ovšem když si akord připomene, je schopen ho již zahrát víckrát za sebou.	Beze změny.
Rozeznání Dur – moll akordů	Podle mého názoru hádá druhy akordů. Protože při zopakování stejného typu řekne druhou možnost i přes to, že byl akord zahrán v předešlých minutách.	Stále akordy neslyší. Nedokáže určit jejich správnost.

Žák D6 - 5. ročník

Žák patří mezi ty, co se jim vše daří. Nemá problém v učení se nových věcí, ale nevynakládá příliš velké úsilí k tomu, aby se zdokonalovat. Je spokojený s tím, jak to právě je. Vystačí si se samotnými základy a příliš ho nezajímá, že by mohl být mnohem lepší.

Tabulka 14 – žák D6

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	I přes známky snahy žák není schopen zaintonovat správnou melodii ani u známé písně. Nijak mu to ale nevadí a nejeví známky o rozvoj této schopnosti.	Jsou zde nepatrné známky zlepšení. Časté provádění aktivit ukázalo, že kdyby chtěl a bylo na ně více času, udělal by značný pokrok.
Výška tónů	Dokáže určit správnou výšku tónů. Nedělají mu potíže aktivity spojené s tím.	Beze změny.
Paměť melodie	Nezaintonuje správně melodii, takže nelze zjistit, jestli si ji zapamatoval. Všechno ovšem bere s humorem a je se svým výkonem velmi spokojený.	I přes neustálé vtípky spolupracuje, ovšem výkon se příliš nezlepšuje. Dokáže rozeznat rozdíl mezi dvěma melodiemi zaintonovanými učitelem.
Paměť rytmu	S rytmem nemá sebemenší potíže. Pamatuje si jej a dokáže zopakovat, cokoli, co se po něm chce.	Hraje správně všechny rytmy, ale je ovlivnitelný ve svém výkonu. Pokud sedí vedle slabšího žáka, hodně se potom plete a dělá si z toho legraci.
Udržení rytmu (tleskání)	Práce s rytmem ho baví. Samozřejmě se u toho nezapomene předvádět, ale nijak to neovlivňuje jeho výkon a ani výkon skupiny. Je aktivní, snaživý a bystrý. Když se naskytne chyba, tak to neřeší a pokračuje dál.	Při tleskání ve skupině se dokáže správně udržet a v samostatné práci také.

Udržení rytmu (kytara)	Rytmus na kytaru se naučí rychle, ale při jeho hraní se musí velmi soustředit, aby ho udržel.	Jsou zde známky zlepšení. Již mu nedává udržení rytmu takovou práci. Je zde ovšem vidět, že se doma tréninku moc nevěnuje.
Správnost akordů	S akordy nemá od začátku žádný problém. Doma ale netrénuje, jak by měl a nepamatuje si jejich správnou podobu. Musí mít u sebe tedy záznamový arch.	Beze změn.
Rozeznání Dur – moll akordů	Bez problémů slyší rozdílné akordy a dokáže určit jejich druh. Samostatný akord ale neurčí vždy správně. Spíš hádá.	Beze změny.

Žák D7 - 5. ročník

Žákyně patří mezi děvčata, která velmi bouřlivě prožívají pubertu. A tak se neustále směje a vše bere s humorem. Je velmi snaživá, ale kdyby pochopila, že domácím tréninkem mnohem více zlepší své schopnosti, byla by úplně na jiné úrovni, než je doposud.

Tabulka 15 - žák D7

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	Zpěv je velmi neuspokojivý. Nedokáže zaintonovat ani požadovaný tón a neslyší rozdíl. Zpěv jí nevadí a písňe s námi doprovází.	Žádné známky zlepšení nereflektuji. I přes snahu nerozezná požadované rozdíly a za tu dlouhou dobu není vidět pokrok.

Výška tónů	Pouze zřídka určí správnost tónů. Je-li rozdíl markantní, pozná jej, ale jinak jí to činí potíže. Neurčí výšku tónů ani u kvarty.	Beze změny.
Paměť melodie	Nedokáže zaintonovat žádnou melodii podle předlohy. Má snahu, ale nejde jí to. To jí ovšem nekáží nadšení do aktivit a hry.	Stále stejné jako na začátku.
Paměť rytmu	Rytmus jí jde skvěle. Nejeví známky potíží a plní veškeré činnosti správně.	Hraje správně všechny rytmy a nedá se splést.
Udržení rytmu (tleskání)	Aktivity na toto téma ji velmi baví. Je aktivní, snaživá, cílevědomá a bystrá. Pokud se splete, napraví chybu a motiv zopakuje správně. Velmi se ale směje, takže rozhodí celou skupinu. Je pak obtížné opět nastolit pořádek.	Při tleskání ve skupině se dokáže správně udržet. Jinak beze změn.
Udržení rytmu (kytara)	Rytmus na kytaru se naučí rychle. Při přehazování akordů nejeví známky problémů. Dokáže si poradit i s novými věcmi a rychle se zorientuje.	Vede si dobře a hraní ji nečiní potíže, ani když se přidá zpěv.
Správnost akordů	S akordy nemá žádný problém. Dokáže si je ihned zapamatovat a přehazuje je podle požadavků. Je pilná a dobře spolupracuje. Občas přehodí prstoklad, ale to je zanedbatelné a snadno opravitelné. (V jejím případě.)	Stále nemá problém s novými akordy a již naučené si pamatuje velmi dobře.

Rozeznání Dur – moll akordů	Dělá jí problém určit správnost akordů. Spíše hádá a z neúspěchu si dělá legraci.	Beze změny.
------------------------------------	---	-------------

Žák D8 - 5. třída

Žákyně je velmi nadaná, ale také patří k rušivým elementům ve skupině díky dospívání. Při aktivitách se dokáže vcelku soustředit a projevuje uspokojivé výsledky. Bohužel se bojí zpívat a tak nedokážu posoudit některá hlediska.

Tabulka 16 - žák D8

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	Nedokážu posoudit, protože nechce zpívat před kýmkoli. Při hraní písničky zpívá, ale velmi potichu.	Stále nechce zpívat před jinou osobou, ani když je pouze s vyučujícím. Stydí se a velmi tvrdě si trvá na svém. Při otázce, proč nechce, nedokáže odpovědět. Nikdo jí ale nikdy neřekl, že zpívá špatně. V tomto ohledu je velmi málo sebevědomá.
Výška tónů	Určí správně všechny tóny, které jsou k určení.	Beze změny.
Paměť melodie	Odmítá zaintonovat i jediný tón.	Stále stejné jako na začátku.

Paměť rytmu	V rytmu si vede velmi dobře. Dokáže rytmizovat i složitější cvičení. Rytmus na nástroj udrží bez problému.	Hraje správně všechny rytmy a nedá se splést.
Udržení rytmu (tleskání)	Tyto aktivity ji velmi baví a dokáže vytleskat i těžké rytmy. Když udělá chybu, pozná ji a dokáže ji napravit.	Při tleskání ve skupině ji občas ovlivní spolužák, který udělá chybu. Je to ale výjimečně. Jinak beze změn.
Udržení rytmu (kytara)	Ve hře na nástroj je velmi šikovná. Rytmus udrží a je si při výkonu jistá. Při přehazování akordů nejeví známky problémů. Dokáže si poradit i s novými věcmi a rychle se zorientuje.	Vede si dobře a hraní jí nečiní potíže, ani když se přidá zpěv.
Správnost akordů	V přehazování akordů a novým rytmem nemá problémy. Ihned si zapamatuje nové a svižně je přehazuje. Když se jí omylem posune ruka do jiného pražce, slyší chybu a napraví ji.	Stále nemá problém s novými akordy a již naučené si pamatuje velmi dobře. Ruka se jí již neposouvá a drží ji na správných místech.
Rozeznání Dur – moll akordů	Nemá potíže s určením druhů akordů. Nikdy se nespole a velmi často se jí podaří určit správně i samostatné akordy, kdy není srovnání s druhým.	Beze změny.

Žák D9 - 5. třída

Žákyně je velmi snaživá a klidná dívka, která plní svědomitě všechny úkoly a požadavky, které jsou na ní kladeny. Doma trénuje a velmi se snaží.

Tabulka 17 - žák D9

	Začátek výuky	Konec výuky
Zpěv	Zpívá falešně s oporou o nástroje i bez něj. Nedokáže zaintonovat ani požadovaný tón a neslyší rozdíl. Zpívá ráda a doprovází s námi všechny písně. Nezpívá ale příliš nahlas, takže neruší své spoluhráče. Zpívá v rozsahu přibližně čtyř tónů.	Nejsou zde žádné známky zlepšení. I přes snahu neslyší požadované rozdíly, nezaintonuje správný tón a i přes obrovskou snahu není vidět pokrok.
Výška tónů	Poznávat rozdíly v tónech ji baví a jde jí to. Pouze zřídka se splete a neurčí správnost tónů. Není si ale příliš jistá a tak jí chvíli trvá, než odpoví.	Již si je jistější a spolehlivě určí správnou odpověď. Aktivita ji stále baví.
Paměť melodie	Nezaintonuje žádnou melodii podle dané předlohy. Má snahu, ale to v jejím případě nestačí.	Nejeví známky zlepšení. Stále neslyší rozdíl mezi vzorem a jejím projevem. Nezazpívá ani známou melodii písně.

Paměť rytmu	Rytmus jí jde uspokojivě. Občas se splete, ale snaží se chybu napravit. Je velmi snadno ovlivnitelná skupinou. Když ale tleská sama, vede si celkem dobře. Není si ovšem jistá ve svém projevu a to ovlivňuje výsledek.	Již si je jistější a dokáže lépe udržet rytmus. Motivy rytmu si pamatuje, ale s těmi složitějšími má potíže.
Udržení rytmu (tleskání)	Aktivity na toto téma ji velmi baví. Je aktivní a snaživá. Občas se splete, ale rozpozná chybu. Snaží se připojit anebo chybu napravit. Občas zrychluje a přijde na to, až když je tempo neúnosně rychlé.	Stále má tendence k zrychlování tempa. Již ale nezrychluje tak markantně jako na začátku. Je velmi snaživá a soustředěná.
Udržení rytmu (kytara)	Rytmus na kytaru ovládá dobře. I když zrychluje, po upozornění chybu napraví a zpomalí. Při přehazování akordů nejeví známky problémů. Dokáže si poradit i s novými věcmi a rychle se zorientuje.	Vskutku se snaží a je cílevědomá. Podává mnohem lepší výkony než v počátcích a již tolik nezrychluje. Má k tomu ale stále sklony.
Správnost akordů	Je schopná si akordy ihned zapamatovat a přehazuje je podle požadavků. U jednoho akordu spletla prstoklad a naučila se ho tak hrát.	Nemá s tím žádný problém a spletený prstoklad napravila.

Rozeznání	Nepozná rozdíly mezi Dur a	Beze změny.
Dur –	moll. Spíše hádá a dělá si	
moll	z toho legraci.	
akordů		

12. Pomůcky

V kytarovém kroužku byly používány pomůcky, které měly usnadnit žákům učení se hře na nástroj. Pomůcky byly podány tak, aby je žáci dobře pochopili. V některých případech si je dokonce žáci vymysleli sami a díky tomu si je lépe zapamatovali a osvojili učivo.

Obrázek 1 Popis kytary

vlastní foto

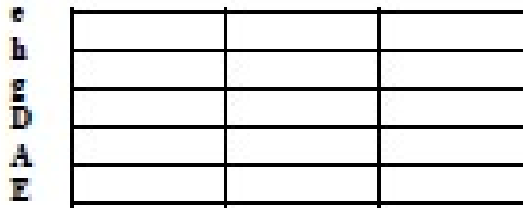
1) Názvy strun

Je velmi důležité si hned ze začátku zapamatovat názvy strun kytary, protože se bez toho hráč neobejde při ladění. Názvy strun si žáci mohou zapamatovat díky jednoduché a zajímavé mnemotechnické pomůcce. Počáteční písmeno každého slova skrývá název struny. Je důležité upozornit na směr vybrnkávání, tzn. od zdola nahoru, od nejtencejší k nejtlustší.

Nejslabší struna se nazývá e (na sadách strun bývá označována jako e1).
Následuje druhá struna s názvem h, třetí g, čtvrtá D, pátá A a šestá E, jež se
označuje jako E6.

Říkanka: Eva Hodila Granát Do Atomové Elektrárny

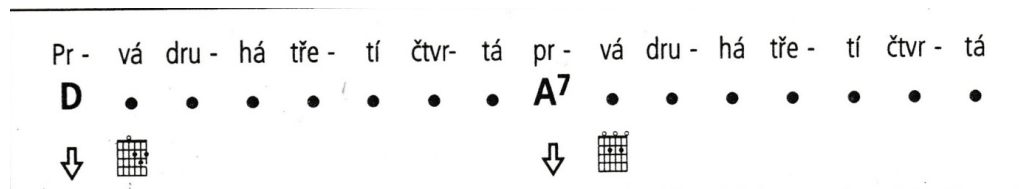
Obrázek 2 - názvy strun

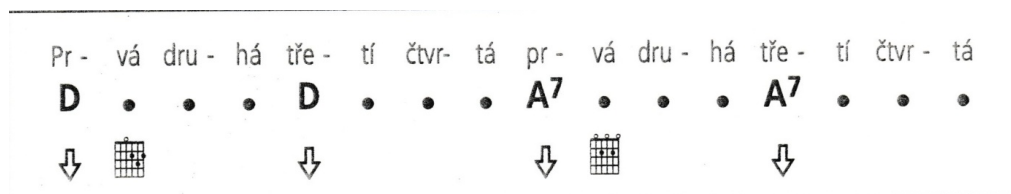
2) Kytarové rytmy

1) Palcem na prvou dobu přejedeme po strunách od shora dolů. Hraný
akord trvá čtyři doby, což se nazývá „kilo“.

²Obrázek 3 - Rytmus: Příprava pravé ruky – KILO

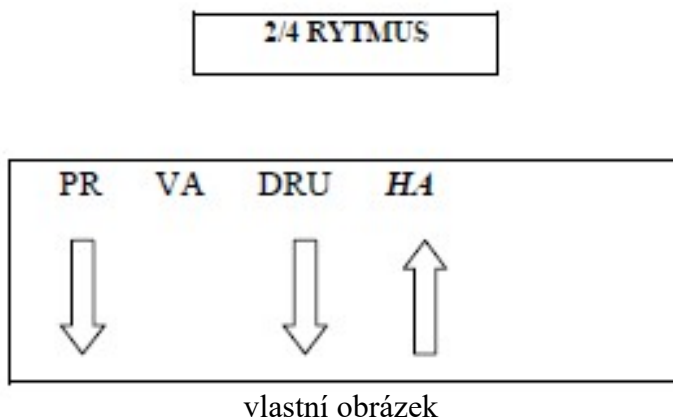
Obrázek 4 - Příprava pravé ruky – PŮLKILO

² JÁNSKÝ, P., *Trampská kytara Učebnice pro začátečníky*, Cheb: Music distribuce Cheb, 1993, s. 11

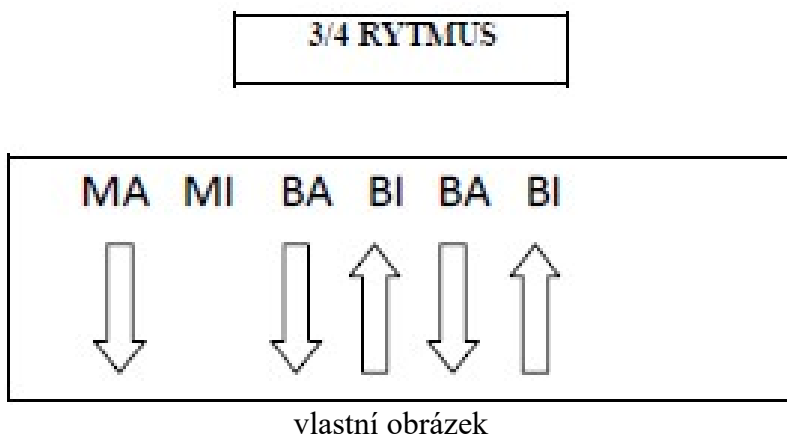
1) Ve 2/4 rytmu připojujeme verbální pomůcku, kdy si společně s rukou, kdy s ní pohybujeme směrem nahoru a zároveň zvedneme hlas - viz obrázek č. 3, vyznačeno kurzívou a tučně.

Obrázek 5 -- Práce pravé ruky - 2/4 rytmus

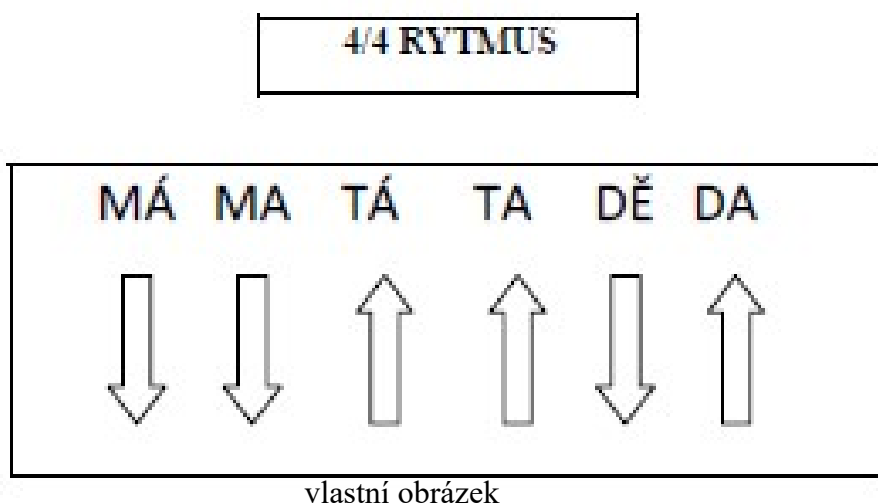
2) V 3/4 rytmu využíváme pomůcku, viz obr. č. 4. Žáci si ji sami vymysleli a pomocí ní si lépe osvojili učivo.

Obrázek 6 - Práce pravé ruky - 3/4 rytmus

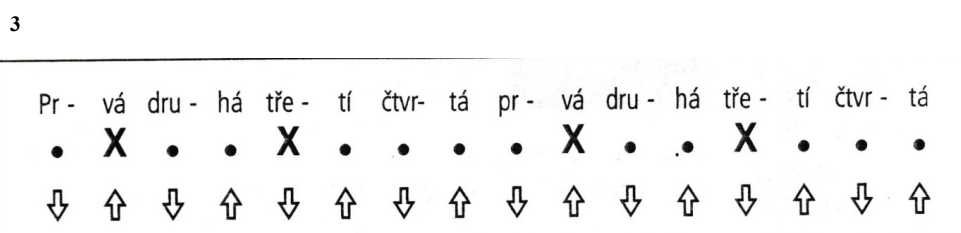
3) U 4/4 rytmu používáme známou pomůcku s názvy členů rodiny a délku jejich hlásek. Ukazuje-li šipka dolů, hrajeme na kytaru od shora dolů, tedy od nejtlustší basové struny po nejtenčí. Když ukazuje šipka nahoru, hrajeme od zdola nahoru, tedy od nejtenčí po nejtlustší, viz obr. č. 5.

Obrázek 7 - Práce pravé ruky - 4/4 rytmus

4) Další pomůckou je názorná ukázka pomocí počítání dob, šipek a křížků.

Obrázek 8 - Práce pravé ruky - 4/4 rytmus jiná verze

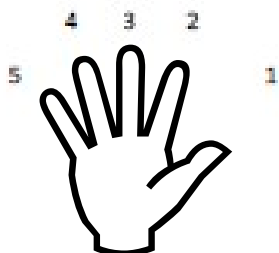

³ JÁNSKÝ, P., *Trampská kytara Učebnice pro začátečníky*, Cheb: Music distribuce Cheb, 1993, s. 32

3) Očíslování prstů

Tato pomůcka slouží jako pomoc při zapisování nových akordů do záznamových archů. Žák si díky tomu snadněji zapamatuje umístění jednotlivých prstů.

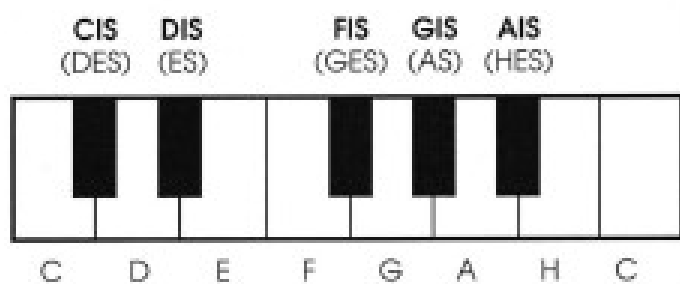
Obrázek 9 - Očíslování prstů

4) Klaviatura

Tato pomůcka slouží k zapamatování a uvědomění si vztahů mezi jednotlivými tóny. Díky této pomůcce jsou žáci schopni pracovat s akordy baré.

⁴Obrázek 10 - Klaviatura

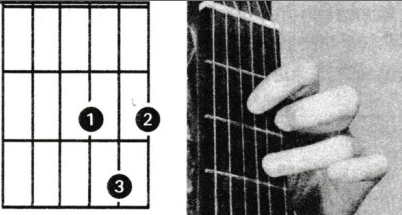
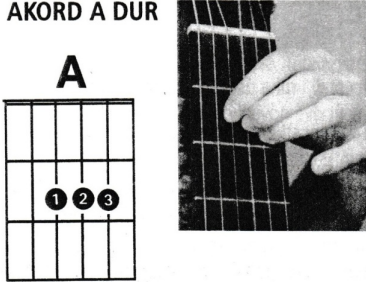
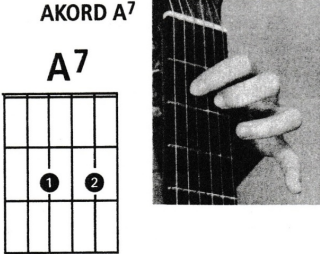
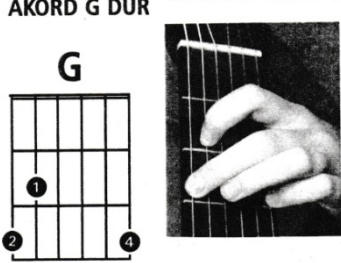

⁴ VOZAR, M., Hudební nauka pro ZUŠ, pracovní sešit, 2. ročník, Talacko Editions, Praha, 2003, s. 8,

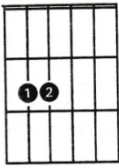

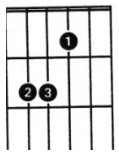

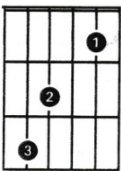
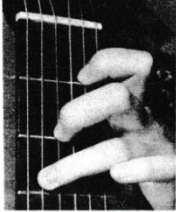
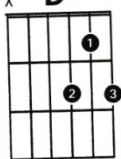

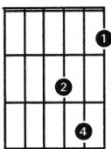

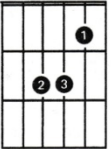

5) Ukázky akordů

⁵ Obrázek 11- ukázky akordů

Název akordu	Ukázka akordu
D DUR	 <p>The diagram shows a guitar fretboard with the D major chord fingering: index finger on the 2nd fret of the D string, middle finger on the 3rd fret of the G string, and ring finger on the 2nd fret of the B string. The photo shows a hand holding the guitar neck with these fingers positioned on the strings.</p>
A DUR	<p>AKORD A DUR</p> <p>A</p> <p>The diagram shows a guitar fretboard with the A major chord fingering: index finger on the 1st fret of the D string, middle finger on the 2nd fret of the G string, and ring finger on the 2nd fret of the B string. The photo shows a hand holding the guitar neck with these fingers positioned on the strings.</p>
A7	<p>AKORD A7</p> <p>A7</p> <p>The diagram shows a guitar fretboard with the A7 chord fingering: index finger on the 1st fret of the D string, middle finger on the 2nd fret of the G string, and ring finger on the 3rd fret of the B string. The photo shows a hand holding the guitar neck with these fingers positioned on the strings.</p>
G DUR	<p>AKORD G DUR</p> <p>G</p> <p>The diagram shows a guitar fretboard with the G major chord fingering: index finger on the 3rd fret of the B string, middle finger on the 2nd fret of the G string, and ring finger on the 3rd fret of the D string. The photo shows a hand holding the guitar neck with these fingers positioned on the strings.</p>

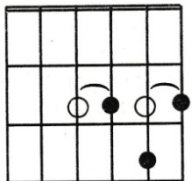
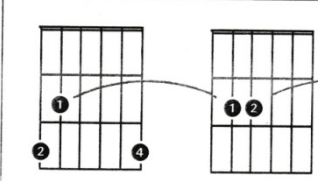
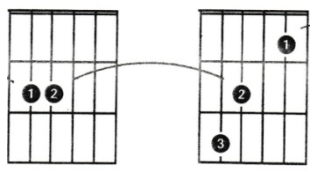
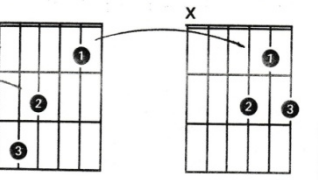
⁵ JÁNSKÝ, P., *Trampská kytara Učebnice pro začátečníky*, Cheb: Music distribuce Cheb, 1993, 59 s.

<p>e moll</p>	<p>AKORD E MOLL Em</p>
<p>E DUR</p>	<p>AKORD E DUR E</p>
<p>C DUR</p>	<p>AKORD C DUR C</p>
<p>D7</p>	<p>AKORD D⁷ D7</p>
<p>d moll</p>	<p>AKORD D MOLL Dm</p>
<p>a moll</p>	<p>Am</p>

G7	<p>AKORD G7</p> <p>G7</p>
-----------	---

⁶ Obrázek 12 - Ukázky přehazování akordů

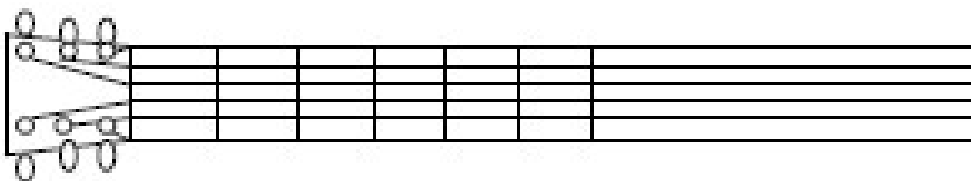
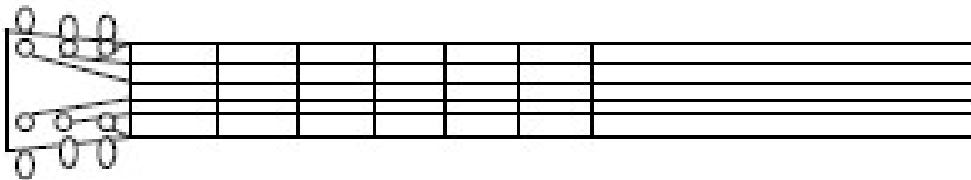
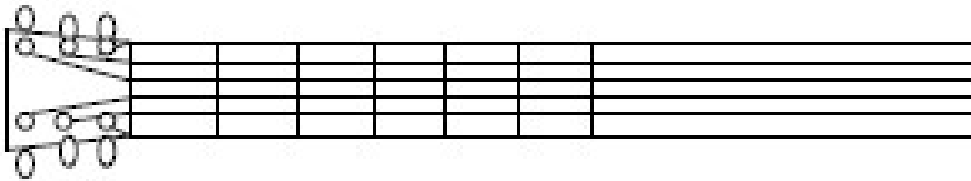
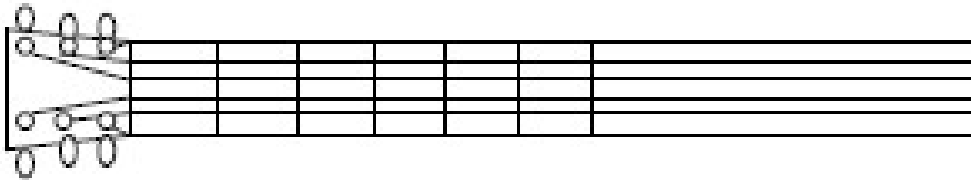
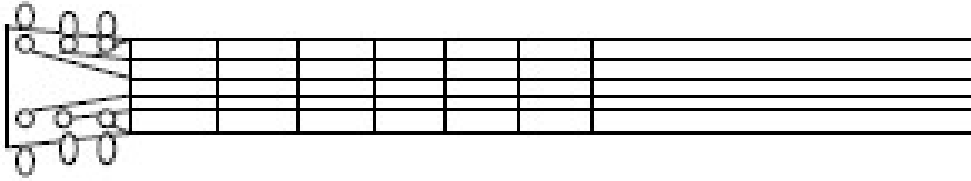
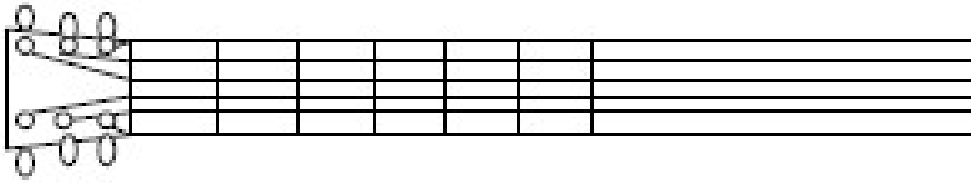
6) Ukázky přehazování některých akordů

z D DUR na A7	
z G DUR na e moll	
z e moll na C DUR	
z C DUR na D7	

⁶ JÁNSKÝ, P., *Trampská kytara Učebnice pro začátečníky*, Cheb: Music distribuce Cheb, 1993, s. 34

7) Záznamové archy na akordy pro žáky –

Obrázek 13 - Záznamový arch na akordy pro žáky

8) Přehled všech akordů

⁷Obrázek 14 - Přehled všech akordů

PŘEHLED AKORDŮ								
	DUR (C)	MAJ 7 (Cmaj ⁷)	DUR 7 (C ⁷)	DUR 6 (C ⁶)	ZVĚTŠENÝ (C ⁺)	MOLL (Cm)	MOLL 7 (Cm ⁷)	ZMENŠENÝ (Cdim)
C								
Cis Des								
D								
Dis Es								
E								
F								
Fis Ges								
G								
Gis As								
A								
Ais B								
H								

⁷JÁNSKÝ, P., *Trampská kytara Učebnice pro začátečníky*, Cheb: Music distribuce Cheb, 1993, 59. s

13. Ukázky rytmických cvičení

U tohoto případu cvičení s žáky otočíme kytaru zadní částí ke stropu a jemně na ní vytukáváme rytmus. Vyučující vždy předvede každý takt zvlášť a žáci ho po ní zopakují.

Ukázka ve 4/4 taktu

Obrázek 15 - ukázka ve 4/4 taktu

Rytmická cvičení

The image shows six staves of musical notation for a 4/4 rhythm exercise. The first staff is marked with a 4/4 time signature. The second staff starts with a measure number '6'. The third staff starts with '10', the fourth with '15', the fifth with '20', and the sixth with '24'. The notation includes various rhythmic patterns such as eighth notes, quarter notes, and rests, with some notes beamed together.

2) Ukázka v 3/4 taktu

Obrázek 16 - Ukázka v 3/4 taktu

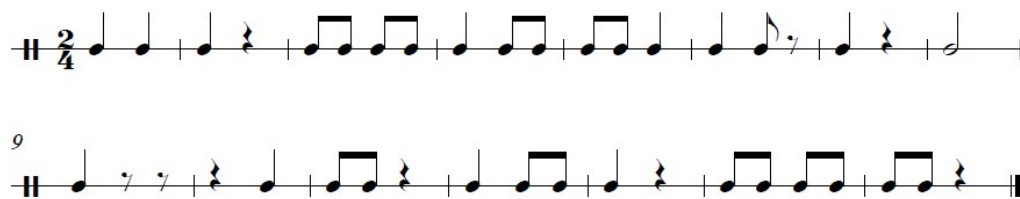
Rytmická cvičení

3) Ukázka ve 2/4 taktu

Obrázek 17 - Ukázka ve 2/4 taktu

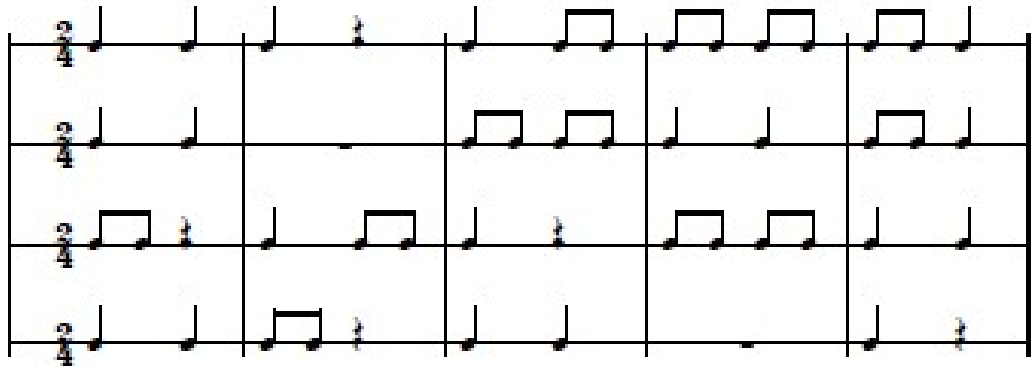
Rytmická cvičení

13.1. Příklady rytmických her

Obrázek 18 - hra na tělo

Hra na tělo

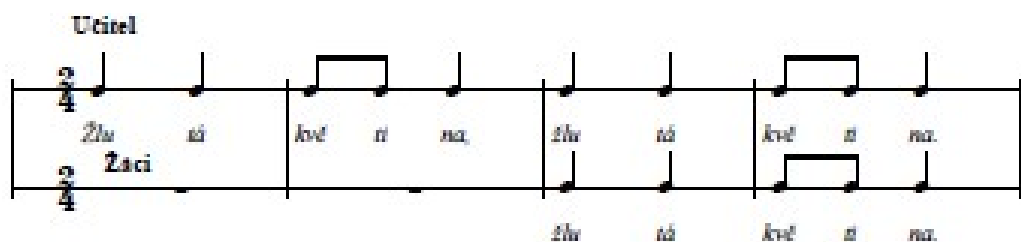

Hra na tělo spočívá v tom, že vyučující předvede vždy jeden takt a žáci ho zopakují.

1. řádek – všichni tleskají
2. řádek – všichni pleskají
3. řádek – všichni dupají
4. řádek – žáci určí sami, jakým způsobem procvičíme rytmus

Obrázek 19 - hra na ozvěnu

Hra na ozvěnu

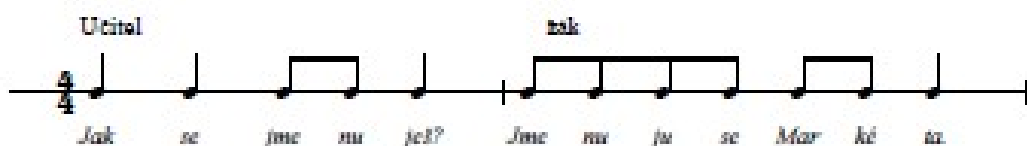

Ve hře na ozvěnu vyučující vytvoří rytmickou formu a děti ji po ní zopakují. Můžeme v této hře používat dynamiku. Ta spočívá v tom, že jednu část vytleskáme hlasitěji a další část naopak tišeji. V počátcích této hry používáme k rytmizaci slova, a po zvládnutí činnosti tleskáme pouze daný rytmus.

Obrázek 20 - hra na otázku a odpověď

Hra na otázku a odpověď

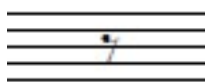

V této činnosti je hlavní položkou položená otázka vyučujícím pomocí rytmu. Učitel doprovodí otázku rytmem za pomoci tleskání a žák mu odpovídá stejným způsobem.

Použití Orffova instrumentáře

Orffovy nástroje byly použity u mnoha písní, ale ráda bych zde uvedla příklad, kde jsme těmito nástroji nahradili pomlky v písni Anděl od Karla Kryla. Žáci stále nebyli schopni dodržovat daný rytmus a neustále začínali zpívat, kde neměli. Za doprovodu dřívek jsme zpívali píseň, a kde se objevila čtvrtová, půlová nebo celá pomlka, tak jsme ji doplnili t'ukáním dob na dřívka. Tato aktivita byla prováděna zpočátku velmi pomalu, aby si žáci uvědomili, jaká je na řadě pomlka a kolik trvá dob.

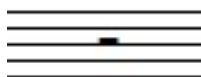
osminová pomlka – trvá půl doby

půlová pomlka – trvá dvě doby

čtvrt'ová pomlka – trvá jednu dobu

celá pomlka – trvá čtyři doby

Výše uvedené pomlky jsou připomenutím pro žáky při práci s následující písní. Pracovali jsme s Orffovými nemelodickými nástroji. Píseň byla zpívána bez kytary a v místě, kde se nachází jakákoli pomlka, jsme ji nahradili zvukem nástrojů. Tato píseň byla vybrána jako ukázka z toho důvodu, že se jí žáci chtěli velmi naučit, ale nedokázali pochopit daný rytmus.

⁸Obrázek 21 - píseň

ANDĚL

Hudba i text Karel Kryl (Doprovod: 10)

Moderato
beat

1. Z rozmlá-ce-ný-ho kos-te-la, v krabi-ci s kusem mýdla, při-ne-sl
Dí-val se na mne od-da-né, já měl jsem tro-chu tre-mu, tak vtis-kl
jsem si an-dě-la, po-lá-ma-li mu křídla. od parfé-mu. R. A proto,
jsem mu do dlaně lahvič-ku
prosím, věř mi, chtěl jsem ho žá-dat, a-by mi me-zi dvě-mi
po-mo-hl há-dat, co mě čo-ká a ne-mi-ne
ne, co mě čo-ká a ne-mi-ne.

⁸ JÁNSKÝ, P., *Já, písnička, Zpěvník pro žáky základních škol II. díl pro 5. -9. třídu*, Music Cheb, 1999, s. 34

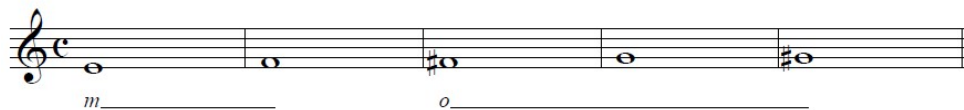
14. Ukázky hlasových cvičení

1. úroveň cvičení

⁹Obrázek 22 - ukázka hlasového cvičení 1

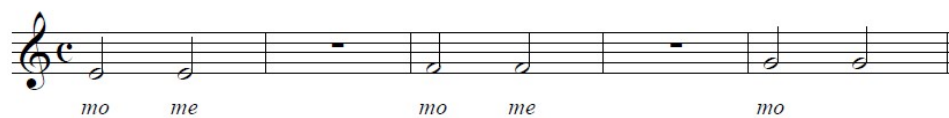
Vokální cvičení

1)

Obrázek 23 - ukázka hlasového cvičení 2

2)

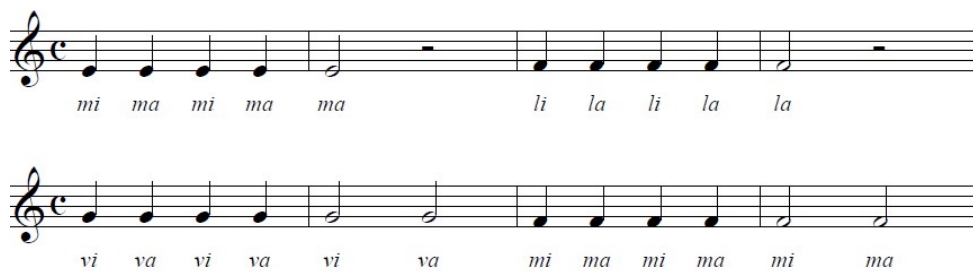
Obrázek 24 - ukázka hlasového cvičení 3

3)

Obrázek 25 - ukázka hlasového cvičení 4

4)

⁹ HAVLÍČKOVÁ, M., *Hlasová výchova*, Slovenské pedagogické nakladateľstvo v Bratislave, 1962, 61 s.

2. úroveň cvičení

¹⁰Obrázek 26 - ukázka hlasového cvičení 5

1)

mi mi mi mi mi vi vo vi vo vi
no ni no ni ni lo lu lo lu lu

Obrázek 27 - ukázka hlasového cvičení 6

2)

vo _____ vo _____ vo _____ vo
mo _____ mo _____ no _____ no
mo _____ no _____ mo _____ no _____

Obrázek 28 - ukázka hlasového cvičení 7

3)

mo me mo me mo me mo me
lo le lo mo me mo vo ve vo
no ne no lo le lo mo me mo

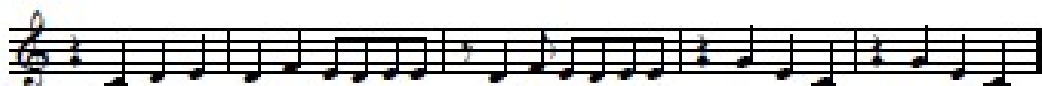
¹⁰ HAVLÍČKOVÁ, M., *Hlasová výchova*, Slovenské pedagogické nakladateľstvo v Bratislave, 1962, 61 s.

15. Ukázky cvičení na zapamatování melodie

U následujících ukázek žáci imitovali melodii po vzoru učitele. Žáci, kteří nebyli schopni napodobit jediný tón správně, poslouchali vyučujícího a hodnotili, zda je jeho výkon stejný jako v předchozí ukázce (příklady byly procvičovány po úsecích).

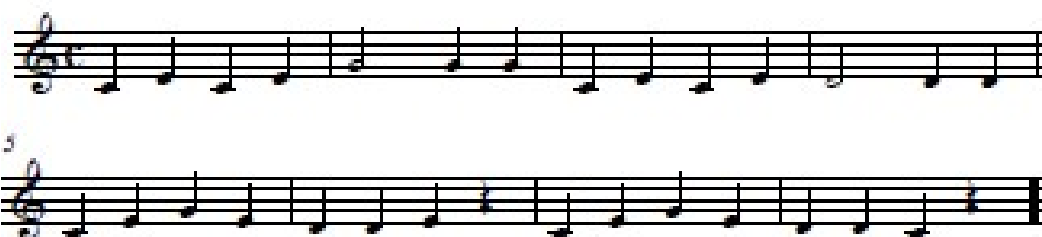
Obrázek 29 - ukázka cvičení na zapamatování melodie 1

1)

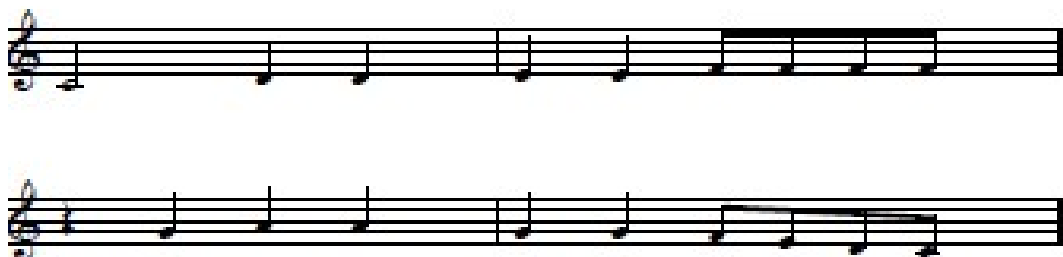
Obrázek 30 - ukázka cvičení na zapamatování melodie 2

2)

Obrázek 31 - ukázka cvičení na zapamatování melodie 3

3)

i

16. Příklady cvičení na zopakování učiva

1) Zakroužkujte podle zadání pod notovou osnovou.

Obrázek 32 - příklady cvičení na zopakování učiva 1

- 1) žlutě zakroužkovat všechny **osminové** noty
- 2) zeleně zakroužkovat všechny **čtvrt'ové** noty
- 3) modře zakroužkovat všechny **půlové** noty
- 4) červeně zakroužkovat všechny **celé** noty

2) Přiřad'te správné pojmy k obrázkům.

Obrázek 33 - příklady cvičení na zopakování učiva 2

- a) notová osnova   b) houslový klíč   c) celá pomlka   d) basový klíč   e) půlová pomlka   f) stupnice

3) Přiřad'te melodie k názvům písní.

Obrázek 34 - příklady cvičení na zopakování učiva 3

- a) Rolničky
- b) Kočka leze dírou
- c) Skákal pes
- d) Běží liška k Táboru

4) Škrtněte takty, které nepatří do záznamu.

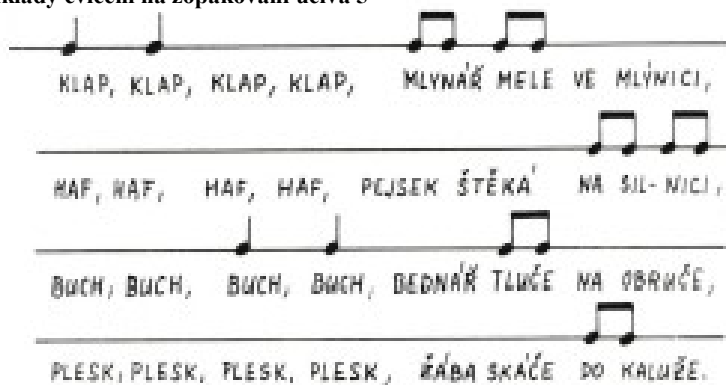
Obrázek 35 - příklady cvičení na zopakování učiva 4

5) Nad slova napište chybějící noty, nezapomeňte označit takt a doplnit taktové čáry. A potom se pokuste zazpívat říkadlo dvěma tóny – g, e. Než začnete, zahrajte si tóny na nástroj.

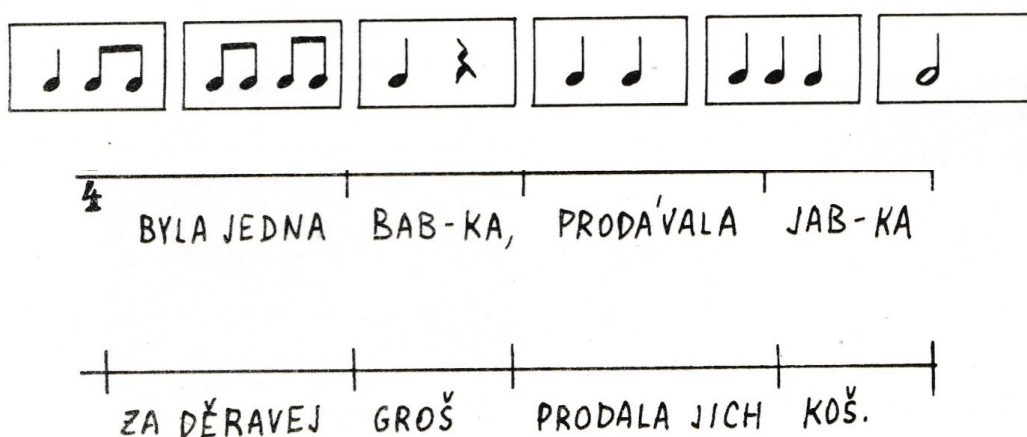
11

Obrázek 36 - příklady cvičení na zopakování učiva 5

6) Zapište rytmus říkadla. Pro každý takt si vyberte správný rytmus z nabídnutých rytmů. Nebudete je však potřebovat všechny.

¹²Obrázek 37 - příklady cvičení na zopakování učiva 6

11 KOUTSKÝ, J., a kol., Hudba kamarád, Praha, 1994, s. 2.

12 KOUTSKÝ, J., a kol., Hudba kamarád, Praha, 1994, s. 2

7) Vyberte správné dvojice slov a rytmů a sestavte z nich dvě věty, zapíše také jejich rytmus.

¹³Obrázek 38 - příklady cvičení na zopakování učiva 7

	rozkvetlá	děda	
jetelem		sladkých jablek	
	koš		louka
natrhal		voní	

2/4

3/4

8) Vyberte takty, které nepatří do notové osnovy, a škrtněte je.

Obrázek 39 - příklady cvičení na zopakování učiva 8

13 KOUTSKÝ, J., a kol., Hudba kamarád, Praha, 1994, s. 9.

17. Závěr

V této diplomové práci jsme se zabývali pozorováním žáků mladšího školního věku v rámci výuky kytarového kroužku.

Hlavním tématem práce bylo zdokumentovat a zjistit, jak moc se žáci zdokonalili ve svých hudebních schopnostech v rámci kroužku. Na začátku výuky žáci neuměli pracovat s rytmem, hlasem, neměli žádné znalosti v oblasti hudební nauky a neměli zkušenosti s nástrojem. Naučili jsme se, jak nástroj správně držet, jakým způsobem pokládat prsty na struny, aby nám jednotlivé tóny zněly čistě; v jaké poloze držet ruku, aby nedostávala křeč. V hodinách jsme procvičovali rytmické schopnosti pomocí různých her, například hrou na ozvěnu, hrou na tělo a různorodými rytmickými cvičeními za pomoci nemelodických hudebních nástrojů.

Ve vokální oblasti jsme se zaměřovali na správný zpívaný projev. Cílem bylo, alespoň u některých žáků, zjistit a nasadit správný první tón. Pomocí různých aktivit jsme u některých žáků dosáhli úspěchu. V kroužku se žáci seznámili se základy hudební nauky. Neuměli noty, neznali názvosloví, k čemu slouží různé hudební značky, atd. Pomocí cvičení, pomůcek a neustálého opakování si všichni žáci osvojili tyto základy a neměli problém s určením všech symbolů a pojmů v písních.

U některých jedinců se práce dařila skvěle. Žáci ve všem spolupracovali a forma výuky je bavila. Je ovšem zajímavé, že žáci, kteří měli opravdu velké obtíže s danými úkoly a osvojováním učiva, se nakonec naučili hrát na nástroj a dokonce ho bez problému doprovázet vlastním zpěvem a to především díky vlastní snaze se něco naučit a velkému trénování v domácím prostředí.

Velkým přínosem pro mě v tomto kytarovém kroužku bylo, že se každý něco naučil. I když se nejednalo o bezchybný a dokonalý projev, žáci obstojně a statečně pracovali. Dokázali se soustředit a s velkou snahou dosáhli každý různého typu úspěchu. Po celou dobu výuky jsem se sama neustále učila a vymyslela mnoho aktivit, které dětem při učení pomohly. Díky shromáždění zdrojů pro tvorbu této práce jsem se i seznámila s mnoha poznatky z literatury, které mi byly cennou pomůckou pro rozvoj hudebních schopností u mých žáků.

18. Seznam použité literatury:

HAVLÍČKOVÁ, M., 1962. *Hlasová výchova*. Bratislava: Slov. pedagog. nakl., Vysokoškolské učebné texty pre pedagogické inštitúty.

JÁNSKÝ, P., 1999. *Já, písnička, Zpěvník pro žáky základních škol II. díl pro 5. -9. třídu*. Cheb: Music Cheb, ISBN 80-85925-02-8.

JÁNSKÝ, P., 1993. *Tramprská kytara Učebnice pro začátečníky*. Cheb: Music distribuce Cheb.

KOUTSKÝ, J., a kol., 1994. *Hudba kamarád*. 3. vydání. Praha. ISBN 80-900704-0-X.

LÝSEK, F. 2004. *Život s dětským zpěvem: učebnice pro studenty pedagogických fakult*. 2. upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-0859-7.

SEDLÁK, F., 1985. *Hudební výchova v profilu žáka základní školy*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 60-020-85.

SEDLÁK, F., 1974. *Hudební vývoj dítěte*. 1. vyd. Praha: Supraphon. ISBN 02-289-74.

SEDLÁK, F., 1989. *Psychologie hudebních schopností a dovedností: učebnice pro studenty pedagogických fakult*. 1. vyd. Praha: Supraphon. ISBN 80-705-8073-9.

VÁŇOVÁ, H., 1989. *Hudební tvořivost žáků mladšího školního věku*. Praha: Editio Supraphon. ISBN 80-7058-149-2.

VOZAR, M., 2003. *Hudební nauka pro ZUŠ, pracovní sešit, 2. ročník*. Praha: Talacko Editions.

Internetové zdroje:

www.wiki.rvp.cz (GROSOVA. V. - wiki je součástí Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802 – 4785).
